

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу, 472-2 групи
денної форми навчання,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»

Лутанюк Іван Михайлович _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Марич Максим Григорович _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № _____ від _____ червня 2026 р.*

*Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ доц. Харабара В.М.*

АНОТАЦІЯ

Лутанюк І.М. Діяльність банківських установ в умовах економічної нестабільності. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2026. 59 с.

У бакалаврській роботі визначені теоретичні основи діяльності банківських установ в умовах економічної нестабільності. Розкрито економічну сутність банківської діяльності та особливості функціонування банків в умовах кризових явищ і нестабільного економічного середовища. Проведений аналіз сучасного стану банківської системи України та особливостей діяльності банківських установ в умовах економічної нестабільності за 2023–2025 роки, а також досліджено вплив макроекономічних факторів і фінансових ризиків на ефективність функціонування банків. Визначені основні проблеми та перспективи розвитку банківських установ в умовах економічної нестабільності, а також удосконалено підходи щодо підвищення стійкості та ефективності діяльності банків.

Ключові слова: банківська установа, банківська діяльність, економічна нестабільність, банківська система, фінансові ризики, макроекономічні фактори, ефективність, фінансова стійкість.

ABSTRACT

Lutaniuk I.M. Activities of Banking Institutions under Conditions of Economic Instability. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor's) level of higher education in specialty 072 – Finance, Banking and Insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2026. 59 p.

The bachelor's thesis defines the theoretical foundations of banking institutions' activities under conditions of economic instability. The economic essence of banking activity and the peculiarities of bank functioning in conditions of crisis phenomena and an unstable economic environment are revealed. An analysis of the current state of the banking system of Ukraine and the peculiarities of banking institutions' activities under conditions of economic instability during 2023–2025 was carried out. The influence of macroeconomic factors and financial risks on the efficiency of banks' functioning was also investigated. The main problems and prospects for the development of banking institutions under conditions of economic instability were identified, and approaches to improving the stability and efficiency of banking activities were developed.

Keywords: banking institution, banking activity, economic instability, banking system, financial risks, macroeconomic factors, efficiency, financial stability.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

І.М.Лутанюк

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	6
1.1 Загальна характеристика банку та основ діяльності банківських установ.....	6
1.2 Роль комерційних банків у забезпеченні економічної стабільності в умовах воєнного стану.....	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	18
2.1 Загальна характеристика діяльності комерційних банків України за 2023-2025 роки.....	18
2.2 Аналіз фінансових результатів роботи комерційних банків в умовах економічної нестабільності.....	29
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	36
3.1 Проблеми діяльності комерційних банків України та шляхи їх вирішення	36
3.2 Перспективи розвитку банківської системи України	45
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55

ВСТУП

В умовах посилення глобалізаційних процесів та активної інтеграції національних економік у світовий фінансовий простір особливої актуальності набуває формування стабільного й конкурентоспроможного банківського сектору, здатного відповідати сучасним викликам та потребам фінансового ринку. Банківські установи займають ключове місце в економічній системі держави, оскільки через специфіку своєї діяльності вони забезпечують безперервність грошового обігу, акумулюють тимчасово вільні кошти суб'єктів господарювання та населення і трансформують їх у кредитні ресурси. Ефективне функціонування банківської системи неможливе без ґрунтовного розуміння економічної сутності банку, принципів його діяльності та організаційних засад роботи. Разом із тим, стрімкі зміни ринкового середовища та зростання конкуренції в банківській сфері зумовлюють необхідність перегляду традиційних підходів до стратегічного управління, розширення спектра банківських операцій і вдосконалення банківських послуг.

Початок повномасштабних воєнних дій на території України у лютому 2022 року став серйозним випробуванням для вітчизняної банківської системи. Банківський сектор опинився в умовах підвищених ризиків, невизначеності та постійної напруги. Незважаючи на це, банківські установи продовжили виконувати свої функції, забезпечувати платоспроможність клієнтів і дотримуватися встановлених нормативів. Водночас діяльність банків зазнала суттєвих трансформацій, що пов'язані з необхідністю швидкої адаптації до умов воєнного стану, зміни структури активів і пасивів, перегляду кредитної політики та посилення управління ризиками. Банківська система продемонструвала здатність до оперативного реагування та адаптації до нових реалій функціонування.

Проблематика функціонування банківських установ та організації

банківської діяльності є предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких: О.В. Васюренко, О.В. Дзюблюк, А.С. Гальчинський, А.А. Мещеряков, А.М. Мороз, Л.О. Примостка, М.І. Савлук, Т.Г. Карчева, А.М. Герасимович, О.І. Лаврушин, Г.С. Панова, П. Роуз, Дж. Сінкі та інші. Незважаючи на вагомий внесок цих учених у розвиток теоретичних засад банківської справи, залишається потреба у подальшому узгодженні існуючих підходів до визначення змісту банківської діяльності та її ролі в економіці. Особливо актуальним є поглиблення досліджень функціонування комерційних банків в умовах воєнного стану, оскільки ці питання ще недостатньо висвітлені у науковій літературі.

Метою кваліфікаційної роботи є комплексне дослідження основ функціонування банківських установ у сучасних умовах господарювання, визначення їхнього впливу на розвиток національної економіки, а також оцінка ролі банків у забезпеченні макрофінансової стабільності під час війни та у процесі післявоєнного відновлення країни.

Відповідно до поставленої мети сформульовано такі завдання дослідження:

- систематизувати та узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності банку та особливостей його діяльності;
- розкрити роль комерційних банків у функціонуванні економіки;
- здійснити аналіз активних і пасивних операцій банківських установ;
- дослідити фінансові результати діяльності банків як суб'єктів господарювання у сфері надання фінансових послуг;
- визначити основні проблеми функціонування комерційних банків в умовах воєнного стану та окреслити можливі шляхи їх вирішення;
- обґрунтувати напрями підвищення ролі банків у підтриманні макрофінансової стабільності та відновленні економіки України.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі здійснення банківської діяльності комерційними банками.

Предметом дослідження виступають теоретичні та прикладні аспекти

організації банківської діяльності, зокрема формування ресурсної бази, здійснення банківських операцій та надання фінансових послуг в сучасних умовах господарювання.

Інформаційну основу роботи становлять чинні нормативно-правові акти, які регламентують банківську діяльність, наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, офіційні статистичні дані Національного банку України, а також фінансова звітність комерційних банків.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи застосовано такі методи дослідження: метод теоретичних узагальнень, системний підхід, порівняльний аналіз, синтез, групування та структурування фінансових показників, а також графічний і табличний методи подання інформації.

Практична цінність дослідження полягає в можливості використання запропонованих рекомендацій та антикризових заходів у діяльності банківських установ, зокрема в умовах економічної та політичної нестабільності, а також у кризових ситуаціях, що можуть виникати в інших країнах.

Структурно кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів із відповідними підрозділами, висновків та списку використаних джерел.

Розділ 1 присвячений розгляду теоретичних основ функціонування банків. У ньому подано загальну характеристику банків як фінансових посередників, визначено основні принципи та напрями їх діяльності, а також розкрито роль комерційних банків у забезпеченні економічної стабільності, особливо в умовах воєнного стану. Розділ 2 містить дослідження сучасного стану банківської системи України. У розділі проведено аналіз основних показників діяльності банків за 2023-2025 роки, зокрема динаміки активів, кредитування, депозитів, доходів, витрат та прибутковості, що дозволяє оцінити ефективність функціонування банківського сектору. Розділ 3 присвячений визначенню основних проблем, з якими стикається банківська система України в сучасних умовах. У цьому розділі також розглянуто можливі шляхи їх вирішення та окреслено перспективи розвитку банківської системи України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

1.1. Загальна характеристика банку та основ діяльності банківських установ

Банківські установи є суб'єктами специфічної підприємницької діяльності, що пов'язана з акумулюванням, переміщенням та перерозподілом позикових ресурсів. У сучасній системі фінансового посередництва банки виконують інтеграційну функцію, поєднуючи грошовими потоками всі сфери економіки – промисловість, торгівлю, аграрний сектор та сферу послуг. Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність», банк – це юридична особа, яка на підставі отриманої банківської ліцензії має виключне право на надання банківських послуг і включена до Державного реєстру банків.

Отже, сучасний комерційний банк виступає самостійною та економічно незалежною комерційною установою, діяльність якої регулюється й контролюється державними органами банківського нагляду. Банки самостійно формують стратегію розвитку, визначають напрями діяльності та спеціалізацію за окремими видами операцій. Виконуючи функцію фінансового посередника, вони забезпечують взаємодію між власниками тимчасово вільних коштів і їх позичальниками, при цьому правовий статус банку гарантує збереження залучених ресурсів і їх повернення вкладникам у встановлені строки. У науковій літературі представлено різні підходи до класифікації банківських установ.

Аналіз наукових джерел дозволяє виокремити три основні підходи до трактування економічної сутності банку: правовий, економічний та інституційний [5, 108].

З позиції правового підходу банк розглядається як юридична особа, що здійснює визначений законодавством перелік операцій і надає банківські послуги в межах отриманої ліцензії.

Економічний підхід передбачає двоаспектне тлумачення: на макрорівні банк виступає фінансовим посередником, який забезпечує перерозподіл ресурсів між секторами економіки, тоді як на мікрорівні – це підприємство, що виробляє специфічний фінансовий продукт і здійснює комплекс характерних банківських операцій.

Інституційний підхід розглядає банк як важливий інститут ринкової економіки. У цьому контексті банки виступають економічними організаціями, які трансформують грошові потоки, здійснюють емісію платіжних засобів та забезпечують безперервність процесу суспільного відтворення. Саме завдяки цьому вони сприяють економічному зростанню та підтримують розширений характер відтворювальних процесів. Перевагою інституційного підходу є його комплексність, адже він враховує функціональне призначення банків, їх системну роль у фінансовій інфраструктурі та вплив на розвиток національної економіки.

Різноманітність концепцій щодо визначення сутності банку підтверджує, що банки не можна розглядати лише як технічних посередників або пасивних учасників економічних процесів. Навпаки, вони є складними багатофункціональними інститутами, які активно впливають на формування фінансових потоків, інвестиційний клімат та динаміку економічного розвитку. Це зумовлює необхідність подальших наукових досліджень, спрямованих на підвищення ефективності банківської діяльності та посилення її позитивного впливу на суспільне відтворення [8, 285].

Важливим аспектом розкриття сутності банку є аналіз банківської діяльності як основи його функціонування. Саме характер та зміст банківських операцій визначають економічну природу банку. Узагальнення наукових підходів дозволяє виділити чотири концептуальні напрями розуміння змісту банківської діяльності (Рис. 1.1), які відображають її багатогранність та

системний характер.

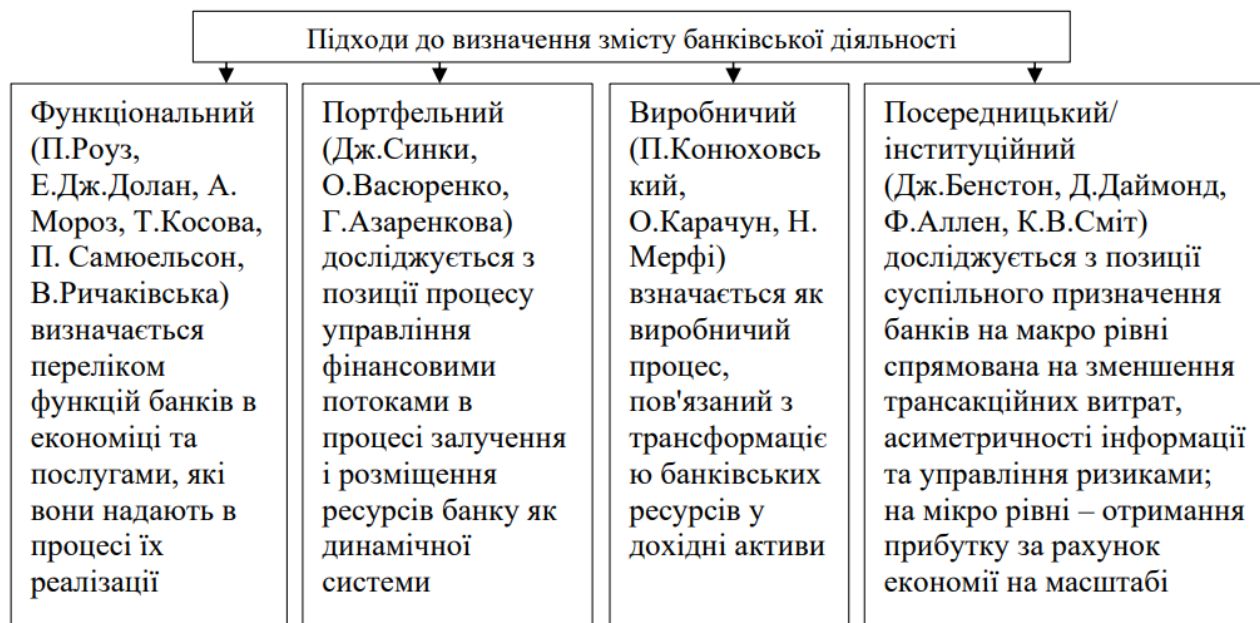

Рис.1.1 Підходи до визначення змісту банківської діяльності [9, 48]

Дослідження банківської діяльності є актуальним як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівнях. З позиції макроекономіки банківська діяльність як форма фінансового посередництва відіграє визначальну роль у забезпеченні руху та перерозподілу фінансових ресурсів у ринковій економіці. Ефективність функціонування банків безпосередньо впливає на збалансованість фінансової системи держави. У разі її зниження виникає диспропорція: дефіцит ресурсів у позичальників і одночасний надлишок коштів у населення, що гальмує економічне зростання, знижує інвестиційну активність та негативно позначається на рівні національного добробуту. Крім того, для споживачів банківських послуг це може означати їх високу вартість і обмежену доступність.

На мікроекономічному рівні банківська діяльність розглядається як сфера банківської справи, тобто як господарська діяльність конкретної банківської установи. У цьому контексті головна увага зосереджується на організації операцій, формуванні ресурсної бази, управлінні активами та пасивами, забезпеченні прибутковості й фінансової стійкості банку.

Отже, ґрунтовний аналіз теоретичних підходів дозволяє виділити два рівні трактування сутності банківської діяльності – макроекономічний і

мікроекономічний.

На макрорівні результати діяльності банків мають переважно соціально-економічний характер і пов'язані з виконанням ними суспільно значущих функцій – забезпечення грошового обігу, кредитування економіки, підтримки фінансової стабільності.

На мікрорівні основним результатом функціонування банку є прибуток, який виступає підсумковим фінансовим показником діяльності та основним джерелом подальшого розвитку банківської установи в умовах ринку. Таке розмежування дозволяє чітко відокремити соціальний аспект банківської діяльності (на макрорівні) від економічного аспекту (на мікрорівні) [13, 27].

Подвійна природа банківської діяльності зумовлює різноманітність підходів до визначення її змісту та цілей. Водночас динамічні зміни у фінансово-кредитній сфері сприяють трансформації ролі банків як фінансових посередників, появи нових напрямів їх діяльності та розширенню функціональних можливостей у межах фінансового ринку.

Використовуючи системно-елементний підхід до трактування банківської діяльності, який поєднує ключові положення різних концепцій, можна сформулювати такі узагальнення:

1. Банк є відкритою динамічною системою, що постійно взаємодіє із зовнішнім середовищем, а його функції реалізуються як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівнях.

2. Посередницька функція банку полягає в акумулюванні та перерозподілі фінансових ресурсів з урахуванням вхідних і вихідних грошових потоків, а також факторів, що впливають на їх обсяг і структуру.

3. Ключовою метою банківської діяльності є досягнення оптимального співвідношення між витратами та доходами, мінімізація ризиків і забезпечення стабільного прибутку як основи зростання вартості банку та добробуту його власників [18, 165].

Особливістю діяльності банківських установ є те, що їхній продукт має нематеріальний характер і реалізується у формі послуг через здійснення

банківських операцій. Банкiвські операції класифікують за економічним змістом, функціональним призначенням та способом відображення у фінансовій звітності. Посилення конкуренції у банкiвському секторі, активне впровадження інформаційних технологій і розробка нових фінансових продуктів спричинили розширення переліку банкiвських операцій та зростання їх обсягів на фінансовому ринку.

Банкiвські операції можна визначити як сукупність взаємопов'язаних дій, спрямованих на досягнення економічних цілей банку як суб'єкта ринкових відносин. Вони охоплюють операції з грошовими коштами, цінними паперами, дорогоцінними металами, а також відповідні зобов'язання щодо їх руху, що здійснюються на договірній основі відповідно до вимог чинного законодавства.

Сучасна банкiвська практика перебуває на етапі цифрової трансформації. Одним із ключових трендів розвитку банкiвської сфери є активне впровадження дистанційних каналів обслуговування клієнтів – Інтернет-банкінгу та мобільного банкінгу. Такі технології не лише підвищують оперативність проведення операцій, а й суттєво зменшують навантаження на відділення банків, що сприяє оптимізації витрат та підвищенню ефективності діяльності. Український ринок банкiвських послуг демонструє високу готовність як банків, так і клієнтів до використання електронних форм обслуговування [20, 762].

Постійна конкуренція між банками та іншими фінансовими установами стимулює розробку інноваційних продуктів і сервісів. Запровадження нових технологій дозволяє пришвидшити здійснення операцій, знизити їхню вартість, удосконалити взаємодію з клієнтами та сформувати додаткові джерела доходів.

Отже, розширення спектра банкiвських операцій і впровадження сучасних інформаційних технологій сприяють досягненню ключових завдань банкiвського менеджменту: підвищенню якості обслуговування, зниженню собівартості банкiвських продуктів, оптимізації інформаційних потоків та зміцненню конкурентних позицій банків на фінансовому ринку.

1.2 Роль комерційних банків у забезпеченні економічної стабільності в умовах воєнного стану

Комерційні банки як повноправні суб'єкти господарювання здійснюють свою діяльність відповідно до загальних правил поведінки учасників банківських правовідносин та принципу законності. Ці засади відображаються у фундаментальних принципах банківської діяльності, які залишаються актуальними як у мирний час, так і в умовах воєнного стану. Функціонування банків має ґрунтуватися не лише на вимогах чинного законодавства, а й на нормах професійної етики та моральної відповідальності. Важливим чинником при цьому є рівень правової культури й правосвідомості суб'єктів банківських відносин, що безпосередньо впливає на якість реалізації норм права.

Серед ключових принципів діяльності комерційних банків в умовах війни слід виокремити:

- принцип законності, який передбачає здійснення банківської діяльності відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних актів регулятора;
- економічну самостійність, що означає відповідальність банку за результати своєї діяльності, а також свободу розпорядження власними та залученими ресурсами й майном;
- незалежність від органів державної та місцевої влади, що виключає можливість втручання у професійну діяльність банківських установ, за винятком випадків, прямо передбачених законом;
- майнову відповідальність за власними зобов'язаннями, з чітким розмежуванням відповідальності між державою і банками, оскільки ані держава не відповідає за зобов'язання банків, ані банки – за зобов'язання держави;
- здійснення банківських операцій виключно на підставі ліцензії;
- дотримання економічних нормативів НБУ, спрямованих на захист інтересів клієнтів і забезпечення фінансової стабільності системи;
- забезпечення права вибору банківської установи фізичними та

юридичними особами;

– належне виконання зобов'язань перед клієнтами і третіми особами, зокрема щодо повернення депозитів [11, 116].

Особливої ваги в умовах воєнного стану набуває принцип збереження довіри клієнтів до банків і банківської системи загалом. Саме довіра є фундаментом стабільності фінансового сектору в період повномасштабної війни. Її підтримання можливе лише за умови неухильного дотримання всіх зазначених принципів.

Досягнення стратегічних цілей банків здійснюється через реалізацію їхніх базових функцій: акумуляційної, посередницької та емісійної.

Акумуляційна функція полягає у збиранні грошових доходів і заощаджень населення та суб'єктів господарювання з подальшим перетворенням їх у позиковий капітал.

Посередницька (перерозподільна) функція передбачає перерозподіл фінансових ресурсів між економічними агентами, що мають тимчасово вільні кошти, і тими, хто відчуває їх дефіцит, із урахуванням термінів, обсягів і ризиків.

Емісійна функція полягає у створенні додаткових платіжних засобів через механізм грошово-кредитного мультиплікатора, що впливає на обсяг грошової маси в обігу.

З розвитком фінансової системи з'являються й нові функції банків, зокрема інформаційно-консультаційна, аналітична, платіжно-розрахункова, оціночна, контрольна, соціальна, інтеграційна, функція технічного еквайрингу тощо. Поширеною тенденцією є передача другорядних функцій на аутсорсинг з метою зниження витрат і концентрації на стратегічних напрямках діяльності.

На макроекономічному рівні банки виконують трансформаційну функцію, забезпечуючи переміщення грошових потоків між суб'єктами економіки, що сприяє збалансованості фінансової системи. Масштаби ресурсів, які проходять через банківські установи, свідчать про їхній значний вплив на економічний розвиток держави.

Важливо розмежовувати поняття «функції банку» та «банківські операції».

Функції відображають суспільне призначення банків і їхній вплив на економічну систему в цілому, тоді як операції характеризують конкретні види діяльності банку. Як слушно зазначає М.І. Савлук, функції описують банк як економічний інститут із макроекономічної позиції, тоді як операція – це конкретна дія у межах господарської діяльності [24, 150].

Узагальнюючи, можна визначити банки як економічні інститути, що трансформують грошові потоки та здійснюють емісію платіжних засобів у процесі суспільного відтворення. Завдяки цьому вони сприяють безперервності та розширенню економічного розвитку.

Центральною ланкою грошово-кредитної системи України є Національний банк України. Він виступає емісійним центром держави, банком банків, органом регулювання та нагляду, фінансовим агентом уряду, провідником монетарної політики й органом валютного контролю. У сучасних умовах діяльність НБУ має визначальний вплив на стабільність гривні, надійність банківських установ і ефективність платіжної системи.

Комерційні банки, у свою чергу, є основними інститутами ринкової економіки, оскільки концентрують значну частину кредитних ресурсів і забезпечують фінансово-кредитне обслуговування економіки. Досвід розвинених країн свідчить, що лише розвинена банківська система здатна ефективно акумулювати фінансові ресурси та спрямовувати їх на інвестиційні потреби, стимулюючи економічне зростання та фінансову стабільність держави.

Запровадження воєнного стану в Україні стало не лише серйозним випробуванням для системи національної безпеки, а й суттєво вплинуло на функціонування фінансової сфери держави. Банківська система, як ключовий елемент фінансової інфраструктури, в умовах війни перетворюється на один із головних механізмів підтримки економічної рівноваги. У кризовий період на банки покладається завдання забезпечення належного рівня ліквідності, збереження платоспроможності та продовження кредитування бізнесу й населення навіть за умов підвищеної невизначеності [28, 205].

У воєнний час банки виконують важливу функцію підтримки економічної

безпеки країни, забезпечуючи безперервність фінансових потоків. Надання кредитів суб'єктам господарювання, зокрема підприємствам малого та середнього бізнесу, сприяє збереженню економічної активності та підтримці зайнятості. Як зазначається у наукових дослідженнях, одним із ключових завдань банківської системи в умовах воєнного стану є стабілізація фінансового ринку та ефективне управління ризиками, що виникають унаслідок зниження довіри до фінансових інститутів і зростання загальної економічної нестабільності.

Вагомого значення набуває роль центрального банку у реалізації грошово-кредитної політики. Національний банк України, застосовуючи інструменти монетарного регулювання, здійснює контроль за обмінним курсом, рівнем інфляції та забезпечує підтримку ліквідності банківських установ. Гнучка монетарна політика дозволяє пом'якшити негативний вплив воєнних факторів на економіку та зберігати відносну стабільність фінансової системи.

Одним із найсерйозніших викликів для банків є забезпечення безперервності їх діяльності в умовах фізичних руйнувань і зростання кіберзагроз. Банківські установи повинні гарантувати стабільність операцій навіть у разі пошкодження матеріальної інфраструктури або атак на інформаційні системи. У цьому контексті цифровізація банківських послуг стала важливим чинником підвищення стійкості фінансової системи. Розвиток інтернет-банкінгу та мобільних сервісів дає змогу клієнтам отримувати доступ до фінансових ресурсів дистанційно, що мінімізує ризики, пов'язані з фізичною недоступністю відділень, та забезпечує безперервність розрахунків у кризових умовах [29].

Під час воєнного стану суттєво зростає значення банків у фінансуванні оборонних програм та заходів із відновлення зруйнованої інфраструктури. Банки беруть участь у кредитуванні державних структур і стратегічних підприємств, що здійснюють відновлювальні роботи або виробництво продукції оборонного призначення. Використання механізмів державних гарантій та міжнародної фінансової підтримки дозволяє зміцнювати фінансову стійкість у складних

воєнних умовах.

З огляду на підвищений рівень ризиків, особливої уваги потребує вдосконалення систем управління ризиками – насамперед кредитними, операційними та ринковими. Забезпечення економічної стабільності неможливе без постійного моніторингу фінансових показників, своєчасного реагування на зміни макроекономічної ситуації та впровадження превентивних заходів щодо мінімізації загроз. Підтримка фінансової стійкості банківського сектору є необхідною умовою збереження загальної стабільності економіки, адже ефективне функціонування фінансових операцій на національному рівні залежить від надійності банківської системи.

Таким чином, у період воєнного стану банківська система відіграє стратегічну роль у підтриманні економічної рівноваги. Вона не лише забезпечує функціонування фінансової інфраструктури, а й сприяє поступовому відновленню економіки через надання кредитних ресурсів, стабілізацію грошового обігу та підтримку підприємницької діяльності. Адаптація банківських інструментів до нових умов, гнучкість управлінських рішень та активне впровадження цифрових технологій стають ключовими чинниками збереження фінансової стабільності та підтримки рівня життя населення (табл. 1.1) [27, 151].

У період воєнного стану національна економіка зазнає глибоких трансформацій, що потребують від банківської системи оперативного реагування та впровадження ефективних фінансових механізмів для подолання кризових явищ. Одним із пріоритетних завдань банків є підтримання достатнього рівня ліквідності, забезпечення стабільності національної валюти, надання кредитних ресурсів для відновлення підприємницької діяльності, а також гарантування збереження коштів вкладників. Реалізація цих функцій сприяє збереженню довіри до фінансової системи та створює передумови для поступового відновлення економічної активності. У таких умовах банки виконують роль своєрідного стабілізатора, підтримуючи фінансову рівновагу та впевненість громадян і інвесторів у стійкості економіки.

Таблиця 1.1

Особливості банківської системи у забезпеченні економічної стабільності в умовах воєнного стану [27, 151]

№ п/п	Показник	Характеристика	Вплив на економічну стабільність
1	Роль центрального банку у фінансовому управлінні	Центральний банк забезпечує монетарну політику, регулює інфляцію, стабільність національної валюти, контролює процентні ставки та обсяги грошової маси.	Забезпечує фінансову стабільність, регулюючи ліквідність і ціни.
2	Система рефінансування та її доступність	В умовах воєнного стану центральний банк може змінювати умови кредитування для підтримки ліквідності комерційних банків та економіки в цілому.	Підтримка ліквідності банківської системи в умовах економічних викликів
3	Надання кредитів підприємствам та населенню	Встановлення лояльних умов кредитування для підтримки малого та середнього бізнесу, а також для споживчого кредитування в умовах війни.	Сприяє підтримці економічної активності та забезпечує потреби населення і бізнесу.
4	Інвестування в національну економіку	Банки через державні облігації або прямі інвестиції можуть допомагати фінансувати критичні для економіки проекти, зокрема, відновлення інфраструктури.	Підтримка ключових секторів економіки, таких як інфраструктура, енергетика та оборона.
5	Захист вкладів та депозитів громадян	Зміцнення гарантій на депозити, що дозволяє мінімізувати ризики втрати заощаджень громадянами під час економічних потрясінь.	Збереження довіри до банківської системи, підтримка заощаджень населення в умовах нестабільності.
6	Створення стимулів для відновлення економічної активності	Банки можуть надавати пільгові кредити для відновлення інфраструктури та малого бізнесу, що сприяє економічному відродженню.	Сприяє швидкому відновленню економічної діяльності після кризових моментів.

Національний банк України оперативно запровадив комплекс антикризових заходів, спрямованих на підтримку ліквідності банківських установ, запобігання масовому відтоку коштів і мінімізацію панічних настроїв серед населення та суб'єктів господарювання. Завдяки своєчасним рішенням регулятора вдалося забезпечити безперебійне функціонування банківської системи навіть в умовах значних зовнішніх шоків.

Воєнні дії супроводжуються девальваційними процесами, зростанням цін і підвищеним ризиком інфляційного тиску. У цій ситуації банківські установи

відіграють важливу роль у фінансуванні оборонного сектору, соціальних програм та відновлення критичної інфраструктури. Зокрема, реалізація програм пільгового кредитування підприємств, що продовжують працювати в умовах війни, дозволяє зберігати виробничі потужності, підтримувати рівень зайнятості та забезпечувати надходження до державного бюджету.

Навіть у період активних бойових дій банківська система повинна гарантувати громадянам можливість своєчасного отримання заробітної плати, пенсій, соціальних виплат і здійснення безготівкових розрахунків. Важливими інструментами забезпечення фінансової доступності стали розвиток дистанційних сервісів, функціонування мобільних банківських відділень та безперебійна робота платіжної інфраструктури. Одночасно зростає ризик фінансових правопорушень, шахрайства та кібератак, що вимагає посилення заходів фінансового моніторингу, протидії відмиванню коштів і зміцнення кіберзахисту з боку НБУ та комерційних банків.

Отже, в умовах воєнного стану банківська система виконує стратегічно важливу функцію у збереженні макрофінансової стабільності та підтримці економіки. Завдяки оперативним антикризовим рішенням регулятора, реалізації кредитних програм, контролю інфляційних процесів і забезпеченню безперебійної роботи платіжної інфраструктури банківський сектор України демонструє стійкість і залишається ключовим чинником фінансової безпеки та економічного відновлення держави.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

2.1 Загальна характеристика діяльності комерційних банків України за 2023-2025 роки

Банківська система України впродовж останніх кількох років функціонує в умовах значних економічних потрясінь та глибоких структурних змін. Повномасштабна війна суттєво вплинула на характер ведення банківського бізнесу та змусила фінансові установи переглянути традиційні моделі діяльності. Через бойові дії в окремих регіонах країни доступ населення та бізнесу до банківських послуг був обмежений, а частина банківської інфраструктури зазнала пошкоджень або була втрачена. У відповідь на ці виклики банки значно активізували процеси цифрової трансформації, розширюючи можливості дистанційного обслуговування клієнтів за допомогою онлайн-платформ, мобільних застосунків та інших електронних каналів взаємодії.

Важливими чинниками, що вплинули на зміну стратегічних підходів комерційних банків, стали підвищені ризики, пов'язані з воєнним станом, що зумовлює необхідність підтримання достатнього рівня ліквідності та фінансової стійкості. Крім того, значно прискорився розвиток цифрових банківських сервісів, які стали одним із ключових інструментів збереження клієнтської бази. У поведінці вкладників також відбулися зміни: спостерігається зростання попиту на короткострокові депозити, що пояснюється загальною економічною невизначеністю. Водночас банки посилили процедури оцінювання кредитоспроможності позичальників, а також адаптували свою діяльність до оновлених вимог Національного банку України щодо формування резервів і

забезпечення фінансової стабільності.

У таких умовах у банківському секторі поступово формуються нові бізнес-моделі. Частина фінансових установ налагодила активну співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями та донорами, що дозволяє залучати додаткові ресурси на більш вигідних умовах. Інші банки роблять акцент на розвитку внутрішніх ініціатив, а також підтримці соціальних, гуманітарних і волонтерських проєктів. Паралельно зростає активність клієнтів у використанні цифрових фінансових інструментів, зокрема мобільних банківських застосунків, електронних гаманців і платіжних чат-ботів.

Ще одним напрямом трансформації банківської діяльності стала оптимізація мережі банківських відділень. Деякі банки відкривають нові точки обслуговування поблизу логістичних центрів, гуманітарних хабів або пунктів евакуації, тоді як інші скорочують фізичну присутність у регіонах із підвищеним рівнем ризику, орієнтуючись переважно на дистанційні канали обслуговування. Такий підхід дозволяє знизити операційні витрати, проте водночас потребує значних інвестицій у розвиток ІТ-інфраструктури, систем кіберзахисту та технологічної підтримки цифрових сервісів.

Банки, що мають достатній рівень капіталізації, реалізують стратегії консолідації, зокрема через процеси злиття та поглинання, що дає можливість зміцнювати свої позиції на ринку та розширювати корпоративне кредитування. Інші фінансові установи концентрують увагу на роздрібному сегменті, оскільки попит на базові банківські послуги, такі як відкриття рахунків, використання платіжних карток і проведення розрахункових операцій, залишається стабільним навіть у складних умовах воєнного часу.

Загалом розвиток банківського сектору характеризується певною неоднорідністю. Державні банки продовжують виконувати важливу роль у фінансуванні стратегічно значущих галузей економіки, хоча водночас стикаються зі зростанням обсягів проблемної заборгованості. Приватні банки, як правило, демонструють більшу управлінську гнучкість та активно впроваджують інноваційні цифрові рішення і дистанційні фінансові сервіси.

Натомість банки з іноземним капіталом дотримуються більш обережної та консервативної політики управління ризиками, керуючись рекомендаціями своїх материнських структур та міжнародними стандартами фінансової стабільності.

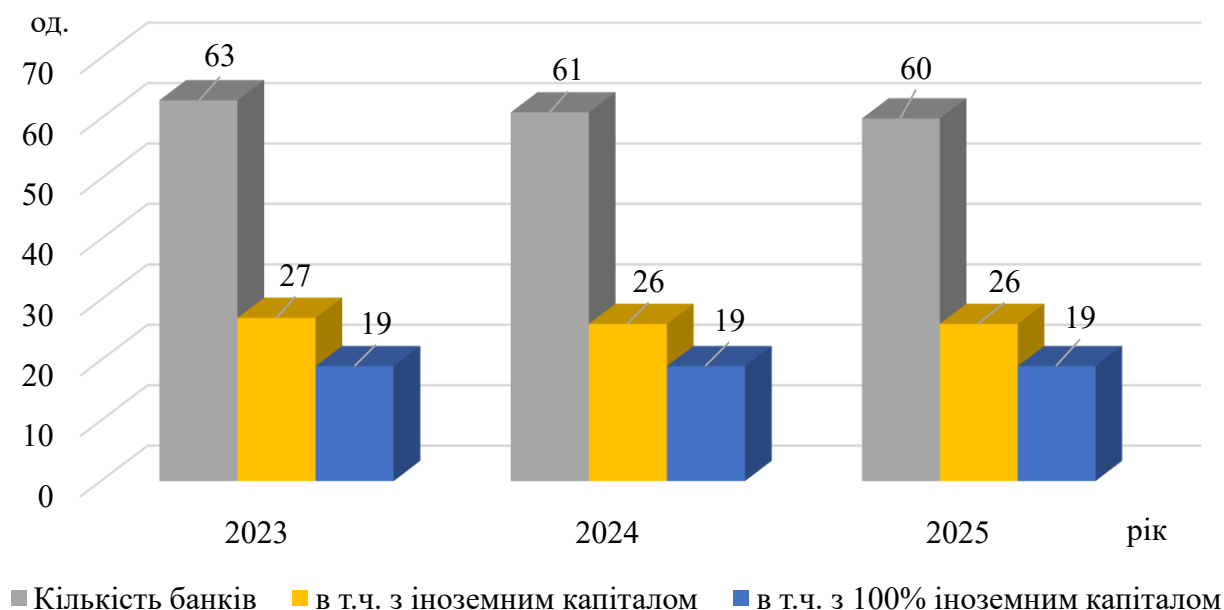

Рис. 2.1 Динаміка кількості банків України за 2023-2025 роки, од. [40]

На рисунку відображено динаміку кількості банків в Україні у 2023-2025 роках, а також зміну кількості банків з іноземним капіталом, зокрема зі 100% іноземним капіталом.

Загальна кількість банків має тенденцію до поступового скорочення: якщо у 2023 році функціонувало 63 банки, то у 2024 році їх кількість зменшилася до 61, а у 2025 році – до 60. Таким чином, за три роки кількість банків скоротилася на 3 установи, що свідчить про продовження процесів консолідації банківського сектору, оптимізації структури ринку та посилення вимог до фінансової стійкості установ.

Кількість банків з іноземним капіталом також демонструє незначне зменшення: з 27 у 2023 році до 26 у 2024-2025 роках. Водночас кількість банків зі 100% іноземним капіталом залишається стабільною протягом усього періоду – 19 установ щороку. Це свідчить про відносну стабільність присутності іноземного капіталу в банківській системі України навіть в умовах воєнних та економічних викликів.

Загалом можна зробити висновок, що банківський сектор України у 2023-2025 роках характеризується помірною тенденцією до скорочення загальної кількості установ при збереженні стабільної частки банків з повністю іноземним капіталом. Це свідчить про поступову структурну трансформацію ринку та збереження інтересу іноземних інвесторів до українського банківського сектору.

Також доречно буде провести аналіз кількості діючих структурних підрозділів банків України за 2023-2025 роки (рис. 2.2)

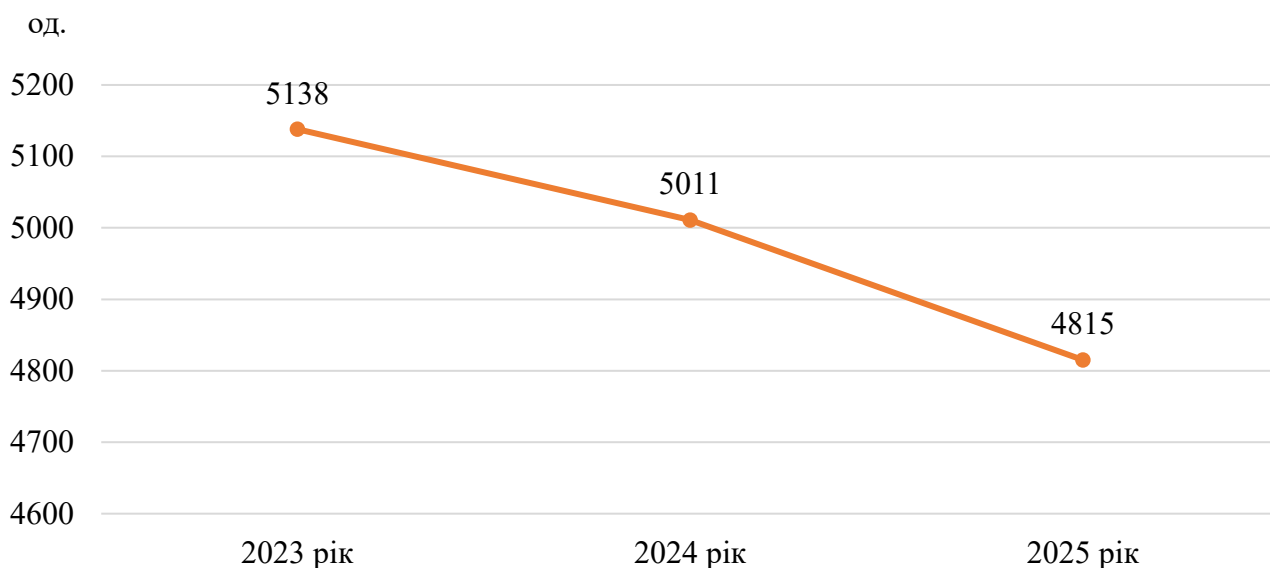

Рис. 2.2 Динаміка загальної кількості діючих структурних підрозділів України за 2023-2025 роки, од. [40]

Аналіз динаміки загальної кількості діючих структурних підрозділів банків України за 2023-2025 роки свідчить про поступове скорочення їх кількості. У 2023 році в Україні функціонувало 5138 структурних підрозділів банків. У 2024 році їх кількість зменшилася до 5011, тобто на 127 одиниць порівняно з попереднім роком. У 2025 році тенденція до скорочення збереглася, і кількість підрозділів знизилася до 4815. Таким чином, за досліджуваний період загальне скорочення становило 323 підрозділи.

Зменшення кількості банківських відділень може бути пояснене низкою факторів. По-перше, це наслідки воєнного стану, що призвели до руйнування або тимчасового припинення роботи відділень у прифронтових та окупованих регіонах. По-друге, банки активно оптимізують свою мережу, скорочуючи

фізичні точки обслуговування та зосереджуючись на розвитку дистанційних каналів надання фінансових послуг. Активне впровадження інтернет-банкінгу, мобільних застосунків та інших цифрових сервісів дозволяє клієнтам здійснювати більшість операцій без відвідування відділень.

Отже, представлена динаміка свідчить про структурну трансформацію банківської системи України, яка характеризується поступовим скороченням кількості фізичних підрозділів та переходом до більш цифровізованої моделі обслуговування клієнтів.

Також проаналізуємо основні фінансово-економічні показники, наведені в табл. 2.1, у якій відображено суттєві зміни рівнів капіталізації, активів, резервів і пасивів банківської системи.

Таблиця 2.1

Аналіз активів та пасивів банківської системи України за 2023-2025 роки [40]

млн.грн.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення (+;-)	
				2025/2024	2024/2023
Активи	2945030	3422600	4000600	578000	477570
Активи в іноземній валюті	830251	959630	1016958	57328	129379
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	3311322	3774921	4181349	406428	463599
з них: нерезиденти	535311	650977	658053	7076	115666
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	922528	1054661	1091013	36352	132133
Готівкові кошти	79218	111599	124057	12458	32381
Банківські метали	120	244	268	24	124
Кошти в НБУ	213489	229448	248598	19150	15959
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	348166	355226	318942	-36284	7060
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	57439	114919	119107	4188	57480
Кредити, надані клієнтам	1024678	1138032	1220332	82300	113354
Пасив	2945030	3414920	4000600	585680	469890
Капітал	296044	368348	463417	95069	72304

Аналіз показників діяльності банківської системи України за 2023-2025 роки свідчить про загальну тенденцію до зростання основних фінансових

показників, що вказує на поступове відновлення та зміцнення банківського сектору навіть в умовах складної економічної ситуації.

Передусім спостерігається суттєве зростання обсягу активів банків. У 2023 році вони становили 2 945 030 млн грн, у 2024 році зросли до 3 422 600 млн грн, а у 2025 році досягли 4 000 600 млн грн. Таким чином, у 2025 році активи збільшилися на 578 000 млн грн порівняно з 2024 роком та на 477 570 млн грн порівняно з 2023 роком. Це свідчить про розширення масштабів діяльності банків та збільшення обсягів фінансових ресурсів у банківській системі.

Активи в іноземній валюті також демонструють позитивну динаміку. Якщо у 2023 році їх обсяг становив 830 251 млн грн, то у 2024 році він зріс до 959 630 млн грн, а у 2025 році – до 1 016 958 млн грн. Приріст у 2025 році порівняно з 2024 роком склав 57 328 млн грн. Збільшення валютних активів може бути пов'язане з активізацією міжнародних фінансових операцій та зростанням ролі валютних ресурсів у банківській діяльності.

Загальні активи банків (не скориговані на резерви за активними операціями) також зростали протягом усього досліджуваного періоду. У 2023 році їх обсяг становив 3 311 322 млн грн, у 2024 році – 3 774 921 млн грн, а у 2025 році – 4 181 349 млн грн. Приріст у 2025 році порівняно з 2024 роком становив 406 428 млн грн. Це свідчить про активізацію банківських операцій та розширення фінансової бази банків.

Частка активів, сформованих за рахунок нерезидентів, також має тенденцію до зростання. У 2023 році вони становили 535 311 млн грн, у 2024 році – 650 977 млн грн, а у 2025 році – 658 053 млн грн. Хоча у 2025 році приріст був незначним (7 076 млн грн), загалом показник демонструє поступове збільшення участі іноземного капіталу у банківській системі.

Аналіз активів у іноземній валюті (без коригування на резерви) також підтверджує тенденцію до їх збільшення: з 922 528 млн грн у 2023 році до 1 054 661 млн грн у 2024 році та до 1 091 013 млн грн у 2025 році. Це свідчить про зростання валютних операцій та активізацію міжнародних фінансових зв'язків.

Показники ліквідності також покращуються. Обсяг готівкових коштів у

банках збільшився з 79 218 млн грн у 2023 році до 111 599 млн грн у 2024 році та до 124 057 млн грн у 2025 році. Це може свідчити про підвищення попиту на готівкові кошти та посилення ліквідної позиції банків. Аналогічно зросли обсяги банківських металів – з 120 млн грн у 2023 році до 268 млн грн у 2025 році.

Кошти, розміщені в Національному банку України, також демонструють зростання: з 213 489 млн грн у 2023 році до 248 598 млн грн у 2025 році. Це свідчить про збереження значних резервів банківської системи та підтримку ліквідності.

Водночас спостерігається зменшення коштів на кореспондентських рахунках, відкритих в інших банках, у 2025 році. Якщо у 2024 році їх обсяг становив 355 226 млн грн, то у 2025 році він скоротився до 318 942 млн грн. Це може бути пов'язано з перерозподілом ресурсів на інші, більш прибуткові напрями банківської діяльності.

Позитивною тенденцією є зростання строкових вкладень у інших банках та кредитів, наданих іншим банкам. У 2023 році їх обсяг становив 57 439 млн грн, а у 2025 році – вже 119 107 млн грн, що свідчить про активізацію міжбанківського співробітництва.

Особливо важливим є збільшення обсягів кредитів, наданих клієнтам. У 2023 році вони становили 1 024 678 млн грн, у 2024 році – 1 138 032 млн грн, а у 2025 році – 1 220 332 млн грн. Зростання кредитного портфеля свідчить про поступове відновлення кредитування економіки та підвищення ділової активності.

Зростання спостерігається і за показниками пасивів та капіталу банків. Пасиви збільшилися з 2 945 030 млн грн у 2023 році до 4 000 600 млн грн у 2025 році. Капітал банків зріс з 296 044 млн грн у 2023 році до 463 417 млн грн у 2025 році. Це свідчить про зміцнення фінансової стійкості банківської системи та зростання її ресурсної бази.

Отже, проведений аналіз показує, що у 2023-2025 роках банківська система України демонструє позитивну динаміку розвитку. Основні показники активів, кредитування, пасивів та капіталу зростають, що свідчить про поступове

відновлення банківського сектору, зміцнення його фінансової стійкості та адаптацію до сучасних економічних викликів.

Проаналізуємо динаміку кредитування, оскільки саме в цій сфері поведінка позичальників значною мірою залежить від впливу різних економічних і зовнішніх чинників. В умовах воєнного стану частина підприємств була змушена тимчасово призупинити реалізацію інвестиційних проєктів через порушення логістичних ланцюгів, ускладнення постачання сировини та загальну економічну невизначеність. Це призвело до зниження попиту на кредитні ресурси з боку окремих суб'єктів господарювання.

Отже, у сфері кредитування спостерігається диференційована тенденція: поряд зі скороченням інвестиційної активності окремих підприємств, інші компанії демонструють підвищений попит на фінансові ресурси з метою адаптації до нових економічних умов та розширення міжнародної співпраці. Це формує нові напрями кредитної політики банків та стимулює розвиток фінансових інструментів підтримки бізнесу.

Таблиця 2.2

Аналіз обсягів кредитування банківською системою України
за 2023-2025 роки [40]

млн. грн.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення	
				2025/2024	2024/2023
Кредити, що надані органам державної влади	18349	13077	8677	-4400	-5272
Кредити, що надані суб'єктам господарювання	783690	850581	869727	19146	66891
Кредити, що надані фізичним особам	222590	274276	341848	67572	51686
Кредити, надані небанківським фінансови установам	49	102	80	-22	53
Всього	1024678	1138036	1220332	82296	113358

Аналіз обсягів кредитування банківською системою України за 2023-2025 роки свідчить про загальне зростання кредитної активності, хоча окремі сегменти кредитування демонструють різноспрямовані тенденції.

Загальний обсяг кредитів, наданих банківською системою, протягом

досліджуваного періоду поступово зростає. У 2023 році він становив 1 024 678 млн грн, у 2024 році збільшився до 1 138 036 млн грн, а у 2025 році досяг 1 220 332 млн грн. Таким чином, у 2025 році порівняно з 2024 роком обсяг кредитування зріс на 82 296 млн грн, а у 2024 році порівняно з 2023 роком – на 113 358 млн грн. Це свідчить про поступове відновлення кредитної активності банків та зростання попиту на фінансові ресурси з боку економічних суб'єктів.

Водночас спостерігається скорочення обсягів кредитів, наданих органам державної влади. У 2023 році цей показник становив 18 349 млн грн, у 2024 році зменшився до 13 077 млн грн, а у 2025 році – до 8 677 млн грн. Таким чином, у 2025 році обсяг таких кредитів скоротився на 4 400 млн грн порівняно з 2024 роком. Це може свідчити про зниження залежності державного сектору від кредитів або про використання альтернативних джерел фінансування.

Кредитування суб'єктів господарювання демонструє стабільне зростання. У 2023 році обсяг кредитів підприємствам становив 783 690 млн грн, у 2024 році – 850 581 млн грн, а у 2025 році – 869 727 млн грн. Приріст у 2025 році порівняно з 2024 роком становив 19 146 млн грн. Це свідчить про поступове відновлення економічної активності підприємств та зростання їх потреби у фінансових ресурсах для підтримки господарської діяльності.

Найбільш динамічне зростання спостерігається у сегменті кредитування фізичних осіб. У 2023 році обсяг кредитів населенню становив 222 590 млн грн, у 2024 році зріс до 274 276 млн грн, а у 2025 році – до 341 848 млн грн. Приріст у 2025 році порівняно з 2024 роком склав 67 572 млн грн. Це може свідчити про активізацію споживчого кредитування та поступове відновлення платоспроможності населення.

Обсяг кредитів, наданих небанківським фінансовим установам, залишається незначним у загальній структурі кредитного портфеля. У 2023 році він становив 49 млн грн, у 2024 році зріс до 102 млн грн, однак у 2025 році дещо скоротився до 80 млн грн. Такі незначні обсяги пояснюються специфікою діяльності небанківських фінансових установ та обмеженим попитом на банківські кредити з їх боку.

Отже, результати аналізу свідчать про загальне зростання кредитного портфеля банківської системи України у 2023-2025 роках. Найбільш помітне збільшення відбулося у сегменті кредитування фізичних осіб та суб'єктів господарювання, що вказує на поступове пожвавлення економічної активності. Водночас скорочення кредитів органам державної влади свідчить про зміну структури кредитного портфеля банківської системи. Загалом динаміка кредитування демонструє адаптацію банківського сектору до сучасних економічних умов та поступове відновлення фінансової активності в країні.

Далі проаналізуємо обсяги вкладів за 2023-2025 роки (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз вкладів по банківській системі України за 2023-2025 роки [40]

млн. грн.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення (+;-)	
				2025/2024	2024/2023
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	57439	114919	119107	4188	57480
Вклади в цінні папери та депозитні сертифікати	1466474	1692972	2010123	317151	226498
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	6763	4271	3768	-503	-2492
Кошти суб'єктів господарювання	1260156	1497363	1720063	222700	237207
Кошти фізичних осіб (з ощадними сертифікатами)	1083758	1216229	1406912	190683	132471
Кошти небанківських фінансових установ	61741	66428	87630	21202	4687

Обсяг строкових вкладів у інших банках та кредитів, наданих іншим банкам, значно зріс. У 2023 році цей показник становив 57 439 млн грн, у 2024 році збільшився до 114 919 млн грн, а у 2025 році досяг 119 107 млн грн. Приріст у 2025 році порівняно з 2024 роком становив 4 188 млн грн, що свідчить про активізацію міжбанківських операцій.

Значне зростання спостерігається за вкладеннями у цінні папери та депозитні сертифікати. У 2023 році їх обсяг становив 1 466 474 млн грн, у 2024 році зріс до 1 692 972 млн грн, а у 2025 році досяг 2 010 123 млн грн. Таким

чином, у 2025 році порівняно з 2024 роком цей показник збільшився на 317 151 млн грн. Це може бути пов'язано з активним інвестуванням банків у державні цінні папери та інші надійні фінансові інструменти.

Водночас строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, отримані від інших банків, демонструють тенденцію до скорочення. Якщо у 2023 році їх обсяг становив 6 763 млн грн, то у 2024 році він зменшився до 4 271 млн грн, а у 2025 році – до 3 768 млн грн. Це свідчить про зниження залежності банків від міжбанківських запозичень.

Обсяг коштів суб'єктів господарювання також демонструє стабільне зростання. У 2023 році він становив 1 260 156 млн грн, у 2024 році зріс до 1 497 363 млн грн, а у 2025 році досяг 1 720 063 млн грн. Приріст у 2025 році порівняно з 2024 роком склав 222 700 млн грн. Така динаміка свідчить про збільшення обсягів грошових ресурсів підприємств, які розміщуються в банках.

Кошти фізичних осіб також зростають протягом усього досліджуваного періоду. У 2023 році вони становили 1 083 758 млн грн, у 2024 році збільшилися до 1 216 229 млн грн, а у 2025 році досягли 1 406 912 млн грн. Приріст у 2025 році порівняно з 2024 роком становив 190 683 млн грн. Це свідчить про підвищення довіри населення до банківської системи.

Кошти небанківських фінансових установ також демонструють позитивну динаміку. У 2023 році їх обсяг становив 61 741 млн грн, у 2024 році зріс до 66 428 млн грн, а у 2025 році досяг 87 630 млн грн. Приріст у 2025 році порівняно з 2024 роком склав 21 202 млн грн, що свідчить про розширення співпраці банків з іншими фінансовими інституціями.

Отже, проведений аналіз показує, що у 2023-2025 роках банківська система України характеризується зростанням обсягів вкладень, коштів підприємств та населення. Це свідчить про поступове зміцнення ресурсної бази банків, підвищення рівня довіри до фінансових установ та стабілізацію банківського сектору навіть в умовах економічних викликів.

2.2 Аналіз фінансових результатів роботи комерційних банків в умовах економічної нестабільності

Фінансові результати діяльності комерційних банків є одним із ключових показників ефективності функціонування банківської системи та важливим індикатором загального стану економіки країни. В умовах економічної нестабільності, зокрема під впливом воєнних дій, інфляційних процесів, валютних коливань і змін у монетарній політиці, банківський сектор зазнає значних трансформацій. Це потребує детального аналізу фінансових результатів банківських установ, адже саме вони відображають рівень прибутковості, фінансової стійкості та здатності банків адаптуватися до складних економічних умов.

У сучасних умовах діяльність комерційних банків характеризується підвищеним рівнем ризиків, що пов'язані зі зниженням платоспроможності позичальників, коливаннями на фінансових ринках та необхідністю формування додаткових резервів для покриття можливих втрат. Водночас банки змушені шукати нові джерела доходів, оптимізувати витрати та впроваджувати інноваційні фінансові технології для підтримання конкурентоспроможності. Аналіз фінансових результатів дозволяє оцінити ефективність управління ресурсами банків, визначити основні тенденції їх розвитку та виявити фактори, що впливають на формування прибутку.

Таким чином, дослідження фінансових результатів комерційних банків в умовах економічної нестабільності є важливим етапом оцінювання стану банківського сектору. Воно дає можливість визначити рівень його фінансової стійкості, оцінити ефективність діяльності банківських установ та окреслити перспективи подальшого розвитку банківської системи в умовах сучасних економічних викликів.

Розглянемо результати діяльності банківської системи України, які відображені в табл. 2.4.

Аналіз результатів діяльності банківської системи України
за 2023-2025 роки [40]

млн. грн.

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення (+;-)	
				2025/2024	2024/2023
Доходи	446737	507637	578943	71306	60900
процентні доходи	304437	351588	410770	59182	47151
комісійні доходи	97572	110859	124120	13261	13287
Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	30264	34398	30468	-3930	4134
інші операційні доходи	8364	6735	8610	1875	-1629
інші доходи	4043	1967	1992	25	-2076
Витрати	363699	416730	452191	35461	53031
процентні витрати	103043	117290	138864	21574	14247
комісійні витрати	46457	54317	60509	6192	7860
інші операційні витрати	18481	19553	22468	2915	1072
загальні адміністративні витрати	92325	110927	130896	19969	18602
інші витрати	8727	9103	10156	1053	376
відрахування в резерви	17657	9638	4478	-5160	-8019
Чистий прибуток (збиток)	83039	90907	126752	35845	7868

Аналіз результатів діяльності банківської системи України за 2023-2025 роки свідчить про поступове покращення фінансових показників та зростання ефективності роботи банківського сектору. Упродовж досліджуваного періоду спостерігається стійка тенденція до збільшення доходів банків. Так, у 2023 році їх обсяг становив 446 737 млн грн, у 2024 році зріс до 507 637 млн грн, а у 2025 році досяг 578 943 млн грн. Отже, у 2025 році доходи банків збільшилися на 71 306 млн грн порівняно з 2024 роком, що свідчить про розширення банківських операцій та зростання обсягів фінансових послуг.

Основну частину доходів банків традиційно формують процентні доходи. Їх обсяг у 2023 році становив 304 437 млн грн, у 2024 році зріс до 351 588 млн грн, а у 2025 році досяг 410 770 млн грн. Таким чином, саме процентні доходи стали ключовим чинником зростання загальних доходів банківської системи. Це пов'язано з розширенням кредитних операцій, активним розміщенням коштів у фінансові інструменти та загальним пожвавленням банківської діяльності.

Важливу роль у структурі доходів також відіграють комісійні доходи, які протягом досліджуваного періоду демонструють стабільне зростання. У 2023 році вони становили 97 572 млн грн, у 2024 році – 110 859 млн грн, а у 2025 році – 124 120 млн грн. Така динаміка пояснюється активним використанням клієнтами платіжних сервісів, розширенням дистанційного банківського обслуговування, збільшенням обсягів безготівкових розрахунків та розвитком цифрових банківських послуг.

Водночас результати від переоцінки активів та операцій купівлі-продажу мають менш стабільну динаміку. У 2024 році цей показник збільшився до 34 398 млн грн, однак у 2025 році зменшився до 30 468 млн грн. Це пояснюється впливом коливань фінансових ринків, валютного курсу та зміною вартості фінансових інструментів.

Поряд із зростанням доходів збільшуються і витрати банківської системи. У 2023 році вони становили 363 699 млн грн, у 2024 році – 416 730 млн грн, а у 2025 році – 452 191 млн грн. Основними складовими витрат залишаються процентні витрати, комісійні витрати та адміністративні витрати. Зокрема, процентні витрати зросли зі 103 043 млн грн у 2023 році до 138 864 млн грн у 2025 році, що пов'язано зі зростанням вартості залучених ресурсів та необхідністю підтримання привабливих депозитних ставок для клієнтів.

Значну частку витрат також становлять адміністративні витрати, які збільшилися з 92 325 млн грн у 2023 році до 130 896 млн грн у 2025 році. Таке зростання може бути пов'язане з інфляційними процесами, підвищенням витрат на персонал, розвитком цифрової інфраструктури та забезпеченням кібербезпеки банківських установ.

Водночас позитивною тенденцією є поступове зменшення відрахувань у резерви. Якщо у 2023 році їх обсяг становив 17 657 млн грн, то у 2024 році він скоротився до 9 638 млн грн, а у 2025 році – до 4 478 млн грн. Це свідчить про покращення якості кредитного портфеля банків та зниження рівня кредитних ризиків.

Також для розуміння загальної прибутковості банків розглянемо діаграму

(рис.2.3) в якій відображено чистий прибуток за останні три роки.

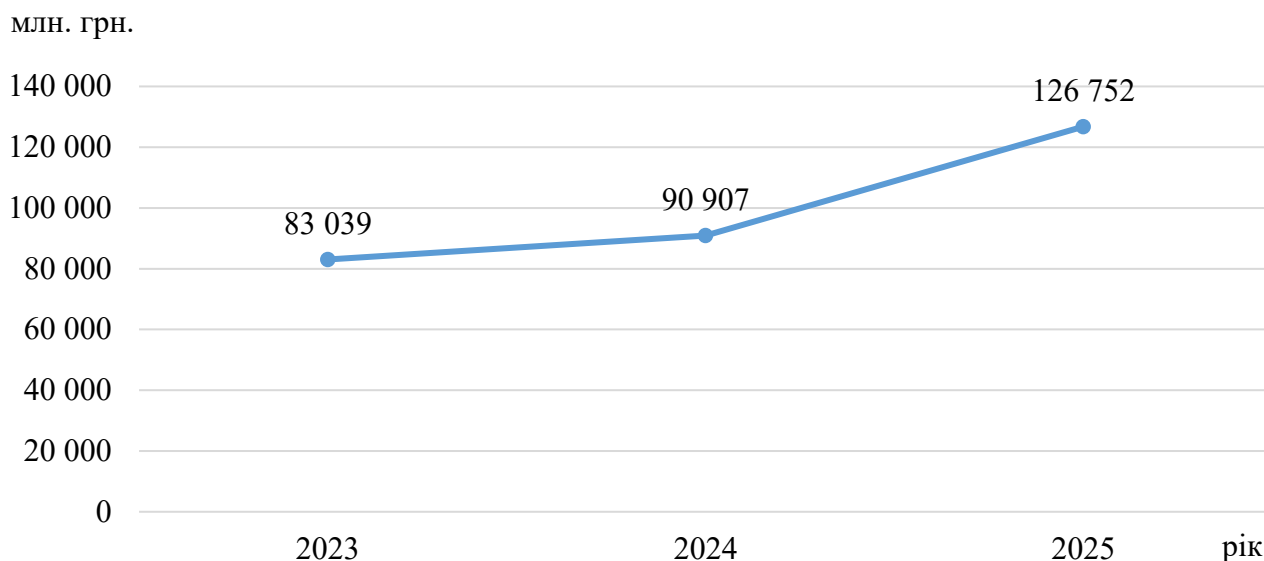

Рис. 2.3 Чистий прибуток банківської системи України за 2023-2025 роки [40]

У результаті зазначених змін чистий прибуток банківської системи демонструє стійке зростання. У 2023 році він становив 83 039 млн грн, у 2024 році збільшився до 90 907 млн грн, а у 2025 році досяг 126 752 млн грн. Таким чином, у 2025 році чистий прибуток зріс на 35 845 млн грн порівняно з 2024 роком, що свідчить про підвищення ефективності діяльності банків та зміцнення фінансової стійкості банківської системи.

Отже, проведений аналіз показує, що у 2023-2025 роках банківська система України демонструє позитивну динаміку розвитку. Зростання доходів, збільшення кредитної активності, розширення комісійних операцій та зменшення відрахувань у резерви сприяли суттєвому підвищенню прибутковості банківського сектору, що свідчить про його поступову адаптацію до складних економічних умов.

В таблиці 2.5 проведемо аналіз показників рентабельності банківської системи за 2023-2025 роки.

Аналіз показників рентабельності банківської системи України за 2023-2025 роки дозволяє оцінити ефективність використання банками своїх активів і

капіталу. Рентабельність є одним із ключових індикаторів фінансової результативності банківської діяльності, оскільки відображає здатність банків отримувати прибуток від наявних ресурсів.

Таблиця 2.5

Аналіз показників рентабельності банківської системи України
за 2023-2025 роки [40]

%

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення (+;-)	
				2025/2024	2024/2023
Рентабельність активів	3,24	2,94	3,58	0,64	-0,3
Рентабельність капіталу	30,33	25,52	29,98	4,46	-4,81

Показник рентабельності активів (ROA) у 2023 році становив 3,24 %, що свідчить про достатньо ефективне використання активів банківської системи. У 2024 році цей показник знизився до 2,94 %, тобто на 0,3 відсоткових пункти, що може бути пов’язано зі зростанням витрат банків, формуванням резервів під кредитні ризики або загальною економічною нестабільністю. Проте вже у 2025 році спостерігається покращення ситуації – рентабельність активів зросла до 3,58 %, що на 0,64 відсоткових пункти більше, ніж у 2024 році. Така позитивна динаміка свідчить про підвищення ефективності використання банківських активів, зростання доходів та покращення фінансових результатів банківського сектору.

Подібна тенденція спостерігається і щодо рентабельності капіталу (ROE), яка характеризує ефективність використання власного капіталу банків. У 2023 році цей показник становив 30,33 %, що є досить високим рівнем і свідчить про значну прибутковість банківської діяльності. У 2024 році рентабельність капіталу знизилася до 25,52 %, тобто на 4,81 відсоткових пункти, що може пояснюватися зростанням витрат, підвищенням ризиків банківської діяльності та загальною невизначеністю економічного середовища. Водночас у 2025 році показник знову зріс до 29,98 %, збільшившись на 4,46 відсоткових пункти порівняно з 2024 роком. Це свідчить про відновлення прибутковості

банківського сектору та підвищення ефективності використання власного капіталу.

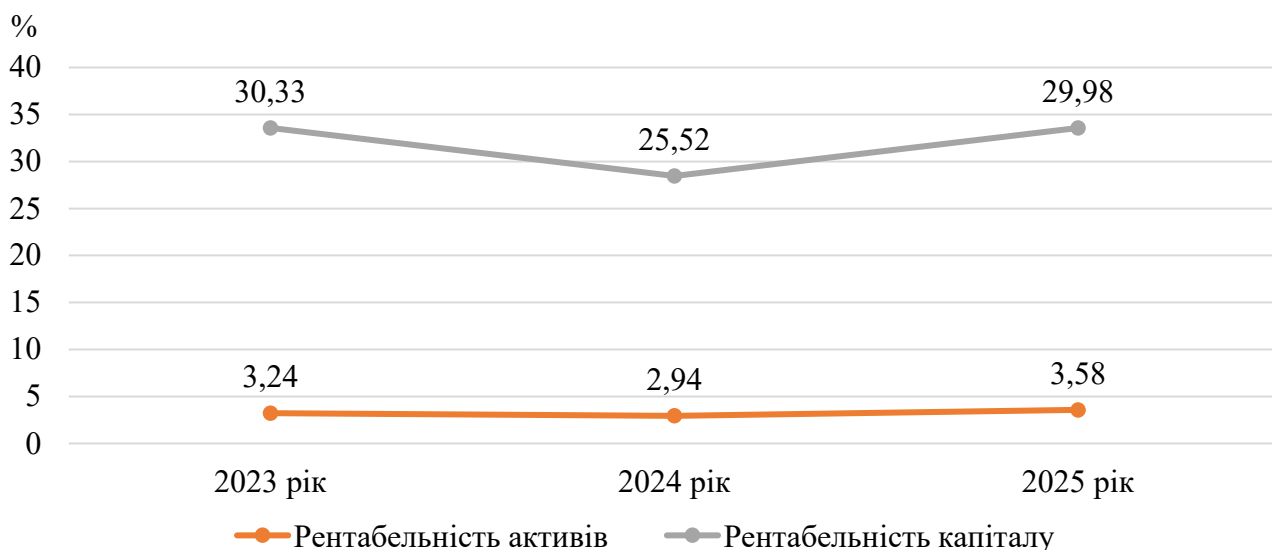

Рис. 2.4 Динаміка показників рентабельності банківської системи України за 2023-2025 роки, % [40]

Проведений аналіз показує, що у 2024 році спостерігалось певне зниження показників рентабельності, однак уже у 2025 році банківська система України продемонструвала їх відновлення та покращення. Зростання рентабельності активів і капіталу свідчить про підвищення ефективності діяльності банків, стабілізацію фінансових результатів та поступову адаптацію банківського сектору до складних економічних умов.

Загалом результати діяльності банківської системи України у 2023-2025 роках свідчать про її стійкість, здатність до адаптації та поступове відновлення ефективності функціонування навіть в умовах економічної нестабільності та воєнних викликів. Проведений аналіз основних показників діяльності банківської системи показує позитивну динаміку розвитку сектору, що проявляється у зростанні обсягів активів, кредитування, депозитної бази, доходів та прибутковості банків.

Упродовж досліджуваного періоду спостерігалось поступове збільшення активів банківської системи, що свідчить про розширення фінансових операцій

та зміцнення ресурсної бази банків. Одночасно зростали обсяги кредитування, особливо у сегменті кредитів, наданих суб'єктам господарювання та фізичним особам, що є важливим фактором підтримки економічної активності в країні. Також спостерігається позитивна тенденція до збільшення обсягів депозитів, зокрема коштів суб'єктів господарювання та населення, що свідчить про збереження довіри клієнтів до банківської системи.

Аналіз фінансових результатів показав зростання доходів банківської системи, основну частку яких формують процентні та комісійні доходи. Незважаючи на збільшення витрат, банкам вдалося забезпечити суттєве зростання чистого прибутку, що свідчить про підвищення ефективності їх діяльності. Позитивною тенденцією є також зменшення обсягів відрахувань у резерви, що може свідчити про покращення якості кредитного портфеля та зниження рівня кредитних ризиків.

Важливим показником ефективності банківської діяльності є рентабельність активів та капіталу, які після певного зниження у 2024 році продемонстрували зростання у 2025 році. Це свідчить про відновлення прибутковості банків та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Таким чином, банківська система України, незважаючи на складні економічні та геополітичні умови, зберігає фінансову стійкість і продовжує відігравати важливу роль у забезпеченні функціонування національної економіки. Подальший розвиток банківського сектору залежатиме від стабілізації макроекономічної ситуації, зниження рівня ризиків, активізації кредитування реального сектору економіки, розвитку цифрових фінансових послуг та поглиблення інтеграції у європейський фінансовий простір.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

3.1 Проблеми діяльності комерційних банків України та шляхи їх вирішення

Банківський сектор України є ключовою складовою національної фінансової системи та відіграє визначальну роль у забезпеченні стабільності економічних процесів. Держава в особі Уряду та Національного банку України формує нормативно-правове середовище та інституційні умови, спрямовані на розвиток сучасної, ефективної та конкурентоспроможної банківської системи. Така система повинна відповідати потребам економіки, сприяти фінансовій стійкості держави та забезпечувати якісне й доступне банківське обслуговування як для населення, так і для суб'єктів господарювання.

У сучасних умовах практично всі напрями економічної діяльності – від виробничого сектору до сфери послуг – залежать від безперебійного функціонування банківської системи. Саме через банки здійснюються розрахунки, кредитування, інвестування та перерозподіл фінансових ресурсів, що є основою операційної діяльності підприємств. Навіть тіньовий сектор економіки так чи інакше використовує фінансову інфраструктуру, що свідчить про системоутворюючу роль банків у функціонуванні економіки загалом.

Повномасштабне вторгнення росії на територію України у лютому 2022 року стало безпрецедентним випробуванням для національної економіки, зокрема для банківського сектору. Фінансова система опинилася в умовах підвищених ризиків, що були пов'язані з воєнними загрозами, руйнуванням

інфраструктури, порушенням логістичних зв'язків, масовою міграцією населення та загальною макроекономічною нестабільністю. Незважаючи на ці фактори, банківська система України продемонструвала високий рівень стійкості та адаптивності, а її скорочення виявилось значно меншим, ніж очікувалося на початку війни [34, 254].

Характер і географія бойових дій безпосередньо вплинули на функціонування регіональної мережі банківських установ. Якщо на початок воєнного стану в Україні працювало 6260 відділень 71 банку, то станом на 1 січня 2026 року їх кількість скоротилася до 4815 відділень 60 банків. Таким чином, мережа зменшилася на 1445 підрозділів, що становить понад 23%. Основними причинами скорочення стали окупація окремих територій, наближеність до зони активних бойових дій, руйнування будівель та евакуація населення.

Найбільше скорочення зафіксовано у банків з розгалуженою регіональною мережею, зокрема в установ із державною часткою капіталу. Географічно банківська мережа поступово змістилася у центральні та західні регіони країни. Найбільшого скорочення зазнали Харківська, Донецька, Запорізька та Херсонська області, а також місто Київ. Проте навіть у відносно безпечних регіонах спостерігалось зменшення кількості відділень.

Попри скорочення кількості банків та їхніх підрозділів, фінансові показники банківської системи продемонстрували позитивну динаміку. Сукупні активи банків за період воєнного стану зросли приблизно в 1,5 рази. Уже з першого кварталу 2023 року банки змогли не лише відновити, а й перевищити довоєнний рівень рентабельності активів. Подібна тенденція спостерігалася й щодо капіталу: після його зниження та падіння рентабельності у 2022 році, починаючи з 2023 року відбулося швидке відновлення, а показники рентабельності капіталу досягли історично високих значень [25].

Особливо показовим стало зростання прибутковості банківської системи. Чистий прибуток банків у період воєнного стану збільшився у 27 разів, досягнувши рекордних значень у 2023-2024 роках. Основним джерелом доходів виступили процентні надходження, зокрема від операцій з облігаціями

внутрішньої державної позики (ОВДП), які стали важливим інструментом як підтримки державного бюджету, так і забезпечення стабільного доходу для банків.

Незважаючи на значне скорочення фізичної інфраструктури, особливо в прифронтових та окупованих регіонах, фінансові показники банків не лише стабілізувалися, а й істотно покращилися. Вагому роль у забезпеченні цієї стабільності відіграла активна політика Національного банку України, зокрема заходи з регулювання грошово-кредитної сфери, валютні обмеження та підтримка ліквідності. Додатковим чинником зростання прибутковості стало інвестування банків у військові ОВДП. Таким чином, у складних умовах воєнного часу банківська система України не лише зберегла функціональність, а й стала одним із найбільш прибуткових секторів національної економіки.

Водночас повномасштабна війна зумовила виникнення низки специфічних проблем, які істотно вплинули на діяльність банківських установ. Узагальнення цих викликів подано в табл. 3.1, де систематизовано ключові труднощі, що виникли або загострилися в період воєнного стану [38, 479].

Усвідомлення характеру цих проблем, причин їх виникнення та можливих наслідків є необхідною передумовою для розробки ефективних стратегій забезпечення фінансової стабільності та подальшого розвитку банківського сектору. Кожна з визначених проблем має комплексний характер і може впливати не лише на діяльність окремих банків, а й на макрофінансову стійкість.

Воєнний стан супроводжується високим рівнем невизначеності та економічної турбулентності, що суттєво впливає на динаміку кредитування в Україні. З одного боку, підприємства та домогосподарства стають обережнішими у прийнятті нових боргових зобов'язань, зважаючи на нестабільність доходів, ризики втрати майна та невизначеність щодо подальшого розвитку економічної ситуації. З іншого боку, самі банки посилюють вимоги до позичальників, оскільки ризик неповернення кредитів зростає через погіршення фінансового стану бізнесу та населення, особливо в регіонах, що постраждали від бойових дій.

Безпосередні наслідки війни, зокрема бойові дії на окупованих і прифронтових територіях, зумовили фізичне закриття значної кількості банківських відділень. Це пояснюється як загрозою безпеці персоналу та клієнтів, так і руйнуванням приміщень та інфраструктури.

Таблиця 3.1

Основні проблеми у сфері функціонування національної банківської системи в умовах воєнного стану [39, 156]

Проблема	Характеристика
Скорочення кредитування	Нестабільність та невизначеність знижують попит на кредити.
Закриття відділень	Відділення закриваються на окупованих територіях та у прифронтових регіонах.
Високі процентні ставки	Зростання облікової ставки обмежує платоспроможний попит.
Кібератаки	Найбільша кількість кібератак спостерігалися у лютому - березні 2022 року, що зумовило перехід продажів торгівельними точками за готівку. Лише за перших п'ять місяців повномасштабного вторгнення було здійснено 796 кібератак, більшість з яких були спрямовані саме на банківський сектор. Ворожі хакери впродовж третього року повномасштабної війни постійно атакують банківські установи, однак якість кібератак значно нижча, ніж на початку війни.
Брак трудових ресурсів	У зв'язку з бойовими діями в багатьох регіонах України та тривалості впродовж більш як двох років небезпеки масованих ракетних обстрілів відбуваються масове звільнення працівників банківських установ по всій країні. Працівники банку звільняються у зв'язку із закриттям відділень або за власним бажанням. Значна втрата робочої сили завдала удару по роботі установ банківської системи.
Перевищення лімітів касових залишків	Проблема перевищення касових залишків в торгівельних точках, АЗС та інших установах, які знаходяться на тимчасово окупованих, деокупованих територіях або в зоні бойових дій пов'язана із припиненням послуг з інкасації готівки у зв'язку із загрозою мародерства, таким чином одні заклади приймають лише готівку, а інші – платіжні картки.
Арешт банківських рахунків	Це проблема для боржників у виконавчих провадженнях. Так як система примусового стягнення є модернізованою, вона передбачає арешт і блокування карткових рахунків боржників. Таким чином, вони не можуть скористатися картками, якщо є внутрішньо переміщеними особами і отримати кошти, які надходять для родини від держави, не маючи готівки, втрачають змогу розрахуватися картою. Проблему вдалося частково вирішити через розблокування рахунків осіб, борг яких не перевищує 100 тис грн.
Втрати за попередньо	З початком війни забезпечення кредитування припинилося, більшість кредитів, оформлених фізичним та юридичним особам до війни не

Продовження табл. 3.1

наданими кредитами	будуть повернуті. Торгово-промисловою палатою оголошено форс-мажор, що підтверджує неможливість виконання зобов'язань в період воєнного стану
Завислі платежі / затримки з платежами	Проблема «завислих платежів з'явилася на початку війни», у час коли підприємства, установи намагалися достроково виплатити своїм працівникам достроково заробітну плату або матеріальну допомогу. І сьогодні спостерігаються випадки затримки платежів на оборонні та гуманітарні цілі. Основною причиною таких затримок є недостатня кількість операційних працівників у банківських відділеннях, які знаходяться на окупованих, де окупованих територіях або в зоні бойових дій

Крім того, масова внутрішня міграція населення з небезпечних регіонів зробила діяльність окремих підрозділів економічно недоцільною. Закриття відділень ускладнює доступ до фінансових послуг, обмежує можливості здійснення розрахунків і негативно позначається на діловій активності на місцевому рівні.

З метою стримування інфляційних процесів і підтримки стабільності національної валюти Національний банк України може підвищувати облікову ставку. Такі дії, хоча й спрямовані на забезпечення макрофінансової стабільності, водночас призводять до подорожчання кредитних ресурсів для банків. Як наслідок, зростають процентні ставки за кредитами для бізнесу та населення. Висока вартість позикового капіталу зменшує доступність фінансування, обмежує реалізацію інвестиційних проєктів та споживчий попит, що додатково стримує економічне зростання.

В умовах війни суттєво зростає ризик кібератак на об'єкти критичної інфраструктури, зокрема на банківські інформаційні системи. Кіберзлочинці можуть намагатися паралізувати роботу фінансових установ, отримати несанкціонований доступ до рахунків або викрасти конфіденційну інформацію. Успішні атаки здатні спричинити значні фінансові втрати та підірвати довіру до банківської системи. Тому забезпечення кібербезпеки стає одним із ключових напрямів діяльності як банків, так і регулятора [16, 282].

Додатковим викликом є кадровий дефіцит. Мобілізація, релокація бізнесу, вимушена міграція та загальна соціально-економічна нестабільність призводять

до скорочення чисельності кваліфікованих працівників у банківському секторі. Нестача персоналу може ускладнювати безперебійне надання послуг, впровадження нових технологій та відновлення роботи відділень на деокупованих територіях.

Війна також спричинила значні коливання готівкового обігу. На початкових етапах конфлікту спостерігався підвищений попит на готівку, що створювало додаткове навантаження на банківські каси. У таких умовах банки можуть перевищувати встановлені НБУ ліміти залишків готівки, що потребує оперативного перерозподілу ресурсів і ретельного управління ліквідністю. Недостатньо ефективна організація касових операцій може призвести до додаткових витрат і логістичних труднощів.

Ще однією проблемою є зростання кількості арештів банківських рахунків фізичних і юридичних осіб у межах кримінальних проваджень, виконавчих процесів та інших юридичних процедур. Значний обсяг таких обмежень ускладнює проведення платежів, створює додаткове операційне навантаження на банки та може негативно впливати на господарську діяльність клієнтів.

Найсерйознішим фінансовим викликом залишається підвищення кредитних ризиків. Руйнування підприємств, втрата активів, скорочення доходів та загальний економічний спад знижують платоспроможність позичальників. Унаслідок цього зростає частка непрацюючих кредитів (NPL), що змушує банки формувати додаткові резерви під можливі втрати. Формування таких резервів безпосередньо зменшує прибутковість банків і обмежує їхній потенціал щодо подальшого кредитування економіки [16, 283].

Слід підкреслити, що оперативні та злагоджені дії Національного банку України і банківських установ у перші місяці повномасштабної війни дозволили мінімізувати втрати фінансового сектору. Попри високі воєнні ризики, спостерігалось зростання обсягів коштів клієнтів у банках, а вже наприкінці березня 2022 року було зафіксовано приріст депозитів. Водночас структура ресурсної бази змінилася: частка коштів на вимогу досягла максимального рівня, що свідчило про підвищену обережність вкладників. Одночасно через виплати

заробітної плати та скорочення доходів підприємств зменшилися залишки коштів корпорацій, особливо в іноземній валюті.

Повномасштабна війна зумовила зниження попиту на споживче кредитування з боку населення, яке зосередилося на задоволенні першочергових потреб та збереженні фінансової стійкості. Водночас зберігався інтерес бізнесу до кредитних ресурсів, що було пов'язано з розширенням умов участі підприємств у державних програмах підтримки. Таким чином, кредитна активність трансформувалася, змістившись у бік фінансування реального сектору економіки.

Воєнні умови вимагали від банків формування значних резервів під очікувані кредитні втрати, що призвело до збитковості окремих установ у 2022 році. Реалізація кредитного ризику негативно впливала на рівень капіталізації банків. Разом із тим Національний банк України не застосовував жорстких санкцій за тимчасове недотримання нормативів капіталу та ліквідності, надавши банківським установам регуляторні послаблення. Після завершення війни банкам буде надано достатній перехідний період для відновлення фінансової стійкості. Водночас із 5 серпня 2024 року регулятор запровадив нові вимоги до трирівневої структури капіталу, проведенню яких передували тестові розрахунки у період з 1 квітня по 1 липня 2024 року та обов'язкове інформування НБУ [12, 127].

Незважаючи на складні обставини, банківська система продовжує функціонувати. Банки забезпечують роботу відділень у безпечних регіонах, підтримуючи доступ клієнтів до фінансових послуг. Діяльність банків у період воєнного стану регулюється постановою Правління НБУ від 24 лютого 2022 року № 18 «Про роботу банківської системи під час запровадження воєнного стану». Документом передбачено низку тимчасових обмежень, зокрема щодо зняття готівки, операцій з іноземною валютою, функціонування валютного ринку та фіксації офіційного курсу. Водночас було забезпечено безперешкодне проведення безготівкових розрахунків, поповнення банкоматів, доступ до банківських сейфів та здійснення державних платежів. Такі регуляторні заходи

сприяли збереженню відносної фінансової стабільності та підтримці ділової активності.

Для подолання викликів банківського сектору було реалізовано комплекс відновлювальних заходів [21, 135].

1. Забезпечення стабільності функціонування банківської системи. Завдяки оперативним рішенням НБУ навіть у перші дні війни було гарантовано безперервність виплати заробітних плат, пенсій, стипендій та соціальних допомог. Тимчасові валютні та готівкові обмеження дозволили стабілізувати ситуацію та запобігти панічним настроям. Громадяни зберегли можливість здійснювати розрахунки, перекази та підтримувати Збройні Сили України.

2. Розвиток системи ризик-менеджменту. Ризики ескалації конфлікту враховувалися НБУ ще з 2014 року, що дозволило завчасно сформувати плани дій щодо підтримання стабільності. Комерційні банки також розробили антикризові програми відповідно до вимог регулятора.

Особлива увага приділялася кіберзахисту, що забезпечило безперервність фінансових операцій. Нині банки продовжують удосконалювати інструменти управління ризиками, спрямовані на прогнозування та мінімізацію потенційних втрат.

3. Діджиталізація банківських послуг. Активний розвиток цифрових сервісів розпочався ще після реформ 2014-2016 років і значно прискорився під час війни. Концепція «cashless economy», оголошена НБУ у 2020 році, сприяла переходу до безготівкових розрахунків. Використання системи BankID НБУ забезпечило спрощену ідентифікацію клієнтів, що стало особливо актуальним під час реалізації державних програм підтримки, зокрема «єПідтримки». Банки отримали можливість відкривати рахунки дистанційно, а застосування хмарних технологій гарантує збереження даних навіть у разі фізичного знищення інфраструктури.

4. Розвиток безготівкових розрахунків. Тенденція до зростання безготівкових платежів, що посилилася під час пандемії COVID-19, отримала додатковий імпульс у воєнний період. На початку війни проблема дефіциту

готівки частково вирішувалася через можливість отримання коштів на касах торговельних підприємств. Паралельно продовжується популяризація безготівкових інструментів, які демонструють стабільність навіть у складних умовах.

5. Система електронних платежів. Стабільна робота Системи електронних платежів НБУ (СЕП) забезпечує безперервність міжбанківських розрахунків. Усі комерційні банки підключені до цієї системи та здійснюють операції у штатному режимі. Для підвищення надійності НБУ використовує резервні технічні потужності, що дозволяє здійснювати розрахунки 24/7 як в Україні, так і за її межами.

6. Міжнародна фінансова підтримка. Суттєву роль у підтримці фінансової стабільності відіграє міжнародна допомога. Залучення зовнішніх ресурсів сприяє зміцненню макрофінансової стійкості та створює додаткові можливості для підтримки економічних суб'єктів як в Україні, так і за кордоном. Водночас важливим залишається мобілізація внутрішніх фінансових ресурсів [21, 137].

Воєнний стан суттєво ускладнює функціонування банківської системи, підвищуючи як операційні, так і фінансові ризики. Водночас ефективно управління ліквідністю, ризиками, кадровими ресурсами та кібербезпекою є ключовими умовами збереження стабільності банківського сектору та підтримки економічного відновлення країни.

Отже, функціонування банківських установ у період війни має стратегічне значення для економіки країни. Саме банки забезпечують розрахунки населення та бізнесу, підтримують ліквідність фінансової системи й сприяють збереженню економічної активності.

Завдяки довірі клієнтів та оперативним заходам регулятора банківська система України змогла забезпечити безперервність надання фінансових послуг, попри численні виклики воєнного часу.

3.2 Перспективи розвитку банківської системи України

Незважаючи на безпрецедентні виклики, спричинені повномасштабною військовою агресією, банківська система України зберігає відносну стабільність і продовжує виконувати стратегічно важливі функції в економіці держави. Вона забезпечує безперервність розрахунків, підтримує ліквідність фінансового ринку, сприяє фінансуванню державних потреб і поступовому відновленню бізнес-активності. Це свідчить про достатній рівень адаптивності та ефективності антикризових заходів, реалізованих Національним банком України та комерційними банками.

Одним із вагомих досягнень банківського сектору в умовах воєнного стану стало збереження його стабільного функціонування, прибутковості та здатності продовжувати кредитування населення і підприємств навіть у період активних бойових дій. Вирішальну роль у забезпеченні безперервності банківських послуг відіграли працівники банків – співробітники контакт-центрів, інкасатори, фахівці відділень та бек-офісів, які своєю щоденною роботою підтримували операційну стійкість фінансових установ.

Значний внесок у забезпечення доступності офлайн-обслуговування зробила спільна мережа POWER BANKING, створена за ініціативою Національного банку України. Її функціонування дозволило банківським відділенням працювати навіть під час масштабних енергетичних блекаутів, що стало критично важливим для збереження фінансової інфраструктури. Паралельно банки здійснювали оперативне відновлення роботи відділень у прифронтових і деокупованих регіонах та продовжують цю діяльність у міру покращення безпекової ситуації [31, 133].

Вагомим чинником стабілізації банківської системи стало поступове зниження облікової ставки Національного банку України з 25% до 15%, а згодом до 13,5%. Такий крок сприяв підтримці ліквідності банків, здешевленню кредитних ресурсів та формуванню передумов для відновлення економічної

активності. Зменшення вартості запозичень позитивно вплинуло на доступність кредитів для бізнесу й населення, сприяло поступовому уповільненню інфляційних процесів та покращенню інфляційних очікувань. У результаті гривневі фінансові інструменти стали привабливішими для заощаджень.

Не менш важливим елементом стало проведення послідовної валютної лібералізації, зокрема пом'якшення валютних обмежень і повернення до режиму більш гнучкого обмінного курсу. Така політика підвищила ефективність монетарних інструментів НБУ, зміцнила здатність регулятора забезпечувати цінову та фінансову стабільність і сприяла формуванню довгострокових умов для економічного зростання. Водночас вона дозволила зменшити курсовий тиск і уникнути додаткової грошової емісії.

Важливою складовою фінансової стабільності у 2023 році стала виважена та професійна політика регулятора. Дії Національного банку відзначалися послідовністю, прогнозованістю та прозорістю, що допомогло уникнути панічних настроїв і різких коливань на фінансовому ринку. Постійний діалог регулятора з банківським сектором, бізнесом і громадянами сприяв своєчасному реагуванню на виклики та збереженню довіри до фінансової системи.

Позитивну роль також відіграли урядові ініціативи. Програма «Доступні кредити 5–7–9%» залишалася одним із ключових інструментів підтримки бізнес-кредитування. Додатковими механізмами стимулювання економічної активності стали грантова програма «єРобота» та кредитування під державні портфельні гарантії [35].

Вагомим фактором зміцнення банківського сектору стала співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. Гарантійні механізми за участю Європейського інвестиційного фонду, Європейського банку реконструкції та розвитку, інших міжнародних інституцій, а також грантові програми (зокрема Sparkasse та GIZ) сприяли розширенню можливостей кредитування та зниженню ризиків для банків. У реалізації цих ініціатив брали участь провідні українські банки, зокрема Ощадбанк та інші фінансові установи.

Таким чином, поєднання професійних дій банківських працівників,

ефективної політики регулятора, урядових програм підтримки та міжнародної співпраці дозволило банківській системі України зберегти стійкість і відігравати активну роль у підтримці економіки в умовах війни.

Подальший розвиток банківського сектору має ключове значення для забезпечення стійкого економічного зростання, розширення інвестиційних можливостей та підвищення макрофінансової стабільності. У післявоєнний період банки повинні стати активними учасниками процесу відбудови країни, зокрема через кредитування реального сектору економіки, підтримку малого та середнього бізнесу, розвиток іпотечного фінансування та залучення міжнародних ресурсів.

Основні перспективні напрями розвитку банківської системи України узагальнено в табл. 3.2, де відображено ключові стратегічні вектори трансформації та зміцнення фінансового сектору в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Таблиця 3.2

Перспективи розвитку банківської системи України [26, 23]

Перспектива	Характеристика	Ключові фактори впливу	Потенційні виклики
Відновлення кредитування	Зростання обсягів кредитування реального сектору економіки та населення після стабілізації економічної ситуації.	- Зниження макроекономічних ризиків. - Відновлення інвестиційної активності. - Запровадження державних програм підтримки кредитування. - Зниження процентних ставок.	- Триваючі воєнні дії та пов'язана з ними невизначеність. - Високий рівень непрацюючих кредитів. - Низька платоспроможність позичальників.
Розвиток цифрових банківських послуг	Подальше впровадження та розширення спектру дистанційних банківських послуг, фінтех-інновацій.	- Зростання проникнення інтернету та мобільних технологій. - Зміна споживчих переваг на користь онлайн-сервісів. - Активність фінтехкомпаній. - Регуляторна підтримка інновацій.	- Кібербезпека та захист даних клієнтів. - Недостатній рівень цифрової грамотності населення. - Конкуренція з небанківськими фінансовими установами.
Зміцнення стійкості та надійності	Підвищення рівня капіталізації, ліквідності та операційної стійкості	- Поступове відновлення прибутковості банків. - Залучення інвестицій. - Вдосконалення систем управління ризиками.	- Потенційні нові макроекономічні шоки. - Збереження геополітичної напруженості.

Продовження табл. 3.2

	банківської системи.	- Підвищення вимог регулятора.	- Необхідність значних інвестицій у технологічну модернізацію.
Інтеграція до європейського фінансового простору	Гармонізація банківського законодавства та наглядових практик з нормами ЄС.	- Угода про асоціацію між Україною та ЄС. - Прагнення України до євроінтеграції. - Залучення іноземного капіталу та інвестицій.	- Необхідність проведення складних реформ. - Адаптація до високих стандартів ЄС. - Конкуренція з європейськими банками.
Розвиток спеціалізованих банківських продуктів та послуг	Створення та просування банківських продуктів, орієнтованих на конкретні сегменти ринку (МСБ, агросектор, тощо)	- Державні програми підтримки окремих галузей. - Зростання потреб специфічних клієнтських груп. - Можливість отримання вищої маржі.	- Оцінка та управління специфічними ризиками цих сегментів. - Необхідність глибокої експертизи в певних галузях. - Обмежений розмір окремих ринкових ніш.
Підвищення фінансової інклюзії	Розширення доступу до банківських послуг для всіх верств населення, включаючи малозабезпечені та сільські території.	- Державні програми з фінансової інклюзії. - Розвиток цифрових каналів обслуговування. - Співпраця з небанківськими установами.	- Низька фінансова грамотність частини населення. - Інфраструктурні обмеження в окремих регіонах. - Забезпечення рентабельності надання послуг у віддалених районах
Зелене фінансування	Розвиток фінансових інструментів та продуктів, спрямованих на підтримку екологічно сталих проєктів.	- Міжнародні екологічні ініціативи. - Зростання інтересу інвесторів до ESG-факторів. - Державна політика у сфері екології.	- Недостатня кількість «зелених» проєктів для фінансування. - Необхідність розробки стандартів «зеленого» фінансування. - Оцінка та управління специфічними ризиками «зелених» проєктів.

Одним із ключових стратегічних напрямів розвитку банківської системи України є поступове відновлення активного кредитування реального сектору економіки та домогосподарств. У міру стабілізації макроекономічної ситуації та зниження рівня невизначеності очікується поживавлення попиту на кредитні ресурси з боку бізнесу – для відновлення виробничої діяльності, реалізації

інвестиційних проєктів і поповнення оборотного капіталу, а також з боку населення – для фінансування житлових потреб, придбання товарів тривалого користування та інших споживчих цілей. Реалізації цієї перспективи сприятимуть зменшення макроекономічних ризиків, активізація інвестиційної діяльності, ефективні державні програми підтримки кредитування та поступове зниження процентних ставок. Водночас стримуючими чинниками можуть залишатися тривалі воєнні дії, високий рівень невизначеності, значний обсяг проблемних кредитів, накопичених у попередні періоди, а також обмежена платоспроможність частини потенційних позичальників.

Важливим напрямом розвитку є подальша цифровізація банківських послуг та впровадження фінтех-інновацій. Динамічний розвиток інформаційних технологій і зміна споживчих уподобань зумовлюють зростання популярності онлайн-банкінгу, мобільних застосунків, безконтактних платежів і дистанційних сервісів. Активність фінтех-компаній стимулює створення нових продуктів, що підвищують зручність, швидкість і доступність фінансових операцій. Основними чинниками цього процесу є поширення інтернету та мобільного зв'язку, трансформація споживчої поведінки, регуляторна підтримка інновацій та конкуренція на фінансовому ринку. Разом із тим, актуальними викликами залишаються питання кібербезпеки, захисту персональних даних, підвищення рівня цифрової грамотності населення та конкуренція з боку небанківських фінансових установ [23, 103].

Посилення фінансової стійкості банківської системи є ще одним пріоритетом її подальшого розвитку. Очікується зростання рівня капіталізації банків, зміцнення ліквідності та вдосконалення систем управління ризиками. Відновлення прибутковості, залучення інвестицій, упровадження сучасних інструментів ризик-менеджменту та посилення регуляторних вимог сприятимуть підвищенню надійності банківського сектору. Проте потенційними загрозами залишаються можливі нові макроекономічні потрясіння, геополітична нестабільність та необхідність значних інвестицій у технологічну модернізацію.

Євроінтеграційний курс України передбачає гармонізацію банківського

законодавства та наглядових практик із нормами Європейського Союзу. Імплементація положень Угоди про асоціацію з ЄС сприятиме підвищенню прозорості банківської діяльності, залученню іноземного капіталу та впровадженню європейських стандартів корпоративного управління. Водночас адаптація до вимог ЄС потребуватиме глибоких реформ, значних ресурсів і готовності банків працювати в умовах посиленої конкуренції з боку європейських фінансових установ.

Зростання потреб окремих сегментів економіки, зокрема малого та середнього бізнесу, агропромислового комплексу, інноваційного сектору, створює передумови для розвитку спеціалізованих банківських продуктів. Банки можуть активніше впроваджувати галузеві програми фінансування, пропонувати індивідуалізовані рішення та розвивати партнерські програми з державою. Однак це потребує глибокої галузевої експертизи, здатності оцінювати специфічні ризики та врахування обмеженості окремих ринкових ніш.

Окремим напрямом є підвищення рівня фінансової інклюзії. Розширення доступу до банківських послуг для населення, зокрема в сільських та віддалених регіонах, сприятиме соціальній справедливості та економічній активності. Цифрові канали обслуговування, державні програми підтримки та співпраця з небанківськими установами можуть забезпечити позитивну динаміку в цій сфері. Разом із тим, проблемами залишаються низький рівень фінансової грамотності окремих груп населення, інфраструктурні обмеження та питання рентабельності обслуговування у малонаселених регіонах [14, 119].

Зростаюча увага до сталого розвитку відкриває можливості для розвитку зеленого фінансування. Банки можуть активніше підтримувати екологічні та енергоефективні проекти, орієнтуючись на міжнародні стандарти ESG. Попит на «зелені» фінансові інструменти поступово зростає як з боку інвесторів, так і з боку бізнесу. Проте реалізація цього напрямку пов'язана з необхідністю розроблення чітких стандартів, формування якісного портфеля екологічних проєктів та належної оцінки відповідних ризиків.

Таким чином, перспективи розвитку банківської системи України

охоплюють комплекс взаємопов'язаних напрямів, що відповідають сучасним глобальним тенденціям та враховують особливості функціонування економіки в умовах воєнних викликів і євроінтеграційного курсу. Їх успішна реалізація потребує консолідованих зусиль банківського сектору, державних органів та міжнародних партнерів задля формування стійкої, конкурентоспроможної та соціально відповідальної фінансової системи.

ВИСНОВКИ

Сучасний етап розвитку економіки України актуалізує необхідність подальшого реформування банківської системи з метою підвищення її ефективності, надійності та конкурентоспроможності. Пріоритетним завданням є формування такого банківського сектору, який користується довірою економічних суб'єктів, якісно виконує функції фінансового посередництва та активно сприяє соціально-економічному розвитку держави.

У теоретичному аспекті банк визначається як фінансовий посередник, що має статус юридичної особи та на підставі відповідної ліцензії здійснює визначені законодавством банківські операції. З огляду на багатогранність діяльності, банки класифікують за різними критеріями: формою власності, організаційно-правовою формою, розміром активів, походженням капіталу, територією діяльності, а також за спектром і масштабом здійснюваних операцій.

Незалежно від форми власності та спеціалізації, всі банківські установи орієнтовані на довгострокове отримання прибутку. Досягнення цієї мети можливе лише за умови забезпечення достатнього рівня рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості та підтримання позитивної ділової репутації. Важливим чинником ефективності є оптимальна організаційно-функціональна структура банку, яка забезпечує злагоджену взаємодію управлінських органів і структурних підрозділів. Саме від ефективності внутрішньої організації залежать масштаби операцій, рівень прибутковості та загальна фінансова стабільність установи.

Результати дослідження свідчать, що в умовах воєнного стану діяльність банків здійснюється на засадах законності, господарської самостійності, відповідальності за власними зобов'язаннями, обов'язкового дотримання нормативів НБУ та забезпечення права клієнтів на вільний вибір банківської установи. Водночас ключовим завданням залишається виконання взятих на себе

зобов'язань та збереження довіри клієнтів, що є фундаментом стабільності банківської системи.

Під час війни банківський сектор зіткнувся з низкою серйозних викликів: дефіцитом кваліфікованих кадрів, зростанням кіберзагроз, обмеженнями щодо готівкових операцій, блокуванням рахунків, а також втратами за раніше виданими кредитами. Подолання цих проблем потребує забезпечення безперервності функціонування банківської системи, вдосконалення системи управління ризиками, активної цифровізації послуг, розвитку безготівкових розрахунків, зміцнення платіжної інфраструктури та залучення міжнародної фінансової підтримки.

Дослідження також підтверджує, що воєнний стан не є підставою для припинення кредитування економіки. Попри підвищення ризиків, більшість банків застосовують ризик-орієнтовані підходи, що дозволяє з одного боку продовжувати фінансову підтримку бізнесу й населення, а з іншого – мінімізувати потенційні збитки.

Серед ключових інструментів підтримки фінансової стійкості банків у період безпрецедентних викликів можна виокремити такі:

1. Запровадження нової трирівневої структури капіталу, що відповідає стандартам Європейського Союзу. Відповідність капіталу встановленим вимогам забезпечує здатність банків покривати збитки, спричинені реалізацією ризиків. За результатами оцінки стійкості найбільших банків (які акумулюють понад 90% активів сектору) більшість установ мають достатній рівень капіталізації, що свідчить про загальну міцність системи.

2. Оновлення Стратегії Національного банку України, спрямоване на розвиток фінансової інклюзії, зокрема для осіб з особливими потребами, а також для мешканців територій, що постраждали від бойових дій чи мають обмежений доступ до фінансових послуг.

3. Реформування системи винагороди керівництва банків, що наближує банківський сектор до європейських стандартів корпоративного управління, підвищує прозорість та знижує ризики неефективного використання ресурсів. Це

також створює передумови для часткової приватизації державних банків у майбутньому.

4. Посилення резервних вимог до коштів на поточних рахунках та вкладів на вимогу, запроваджене НБУ у 2023 році, що стимулює банки покращувати структуру зобов'язань і зменшувати залежність від короткострокових ресурсів.

Одним із головних викликів 2024 року залишається кадровий дефіцит, зумовлений міграційними процесами, релокацією та мобілізацією працівників банківського сектору. Крім того, воєнна ситуація створює невизначеність щодо реалізації стратегічних планів розвитку.

У цих умовах банкам доцільно приділяти особливу увагу управлінню ліквідністю, формуванню привабливої процентної політики для стимулювання строкових депозитів населення, а також поступовому відновленню кредитування реального сектору економіки з урахуванням адаптованих бізнес-моделей.

Водночас стабільність банківського сектору є лише необхідною, але недостатньою умовою для повноцінного економічного відновлення України. Для активізації інвестиційної діяльності потрібні додаткові механізми зниження кредитних ризиків і вартості позикових ресурсів. Розширення програм державних гарантій для приватних інвестицій може стати ефективним інструментом стимулювання кредитування та залучення капіталу.

Отже, в сучасних умовах банківський сектор має знайти баланс між забезпеченням фінансової результативності та виконанням соціальної місії. У період воєнного конфлікту цей баланс повинен зміщуватися в бік підтримки клієнтів – як громадян, так і підприємств – що є важливою передумовою стійкості економіки та успішного післявоєнного відновлення країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
2. Про Національний банк України : Закон України від 20 трав. 1999 р. № 679-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
3. Положення про порядок визначення системно важливих банків: від 25 грудня 2014 року №863 / Правління Національного банку України, Постанова. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0863500-14/print1473440872558320>
4. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану : Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 № 18. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18
5. Батрак О.В. Стратегії розвитку фінансового сектора та фінансової індустрії в Україні на інноваційних засадах. *Інтернаука: Економічні науки*. 2021. № 9(53). С. 106-113
6. Булюк В. В. Динаміка структурних показників доходів і витрат банків України: об'єктивна реальність чи кон'юнктурні коливання. *Приазовський економічний вісник*. 2020. № 2 (19). С. 201-208.
7. Буряк А.В. Теоретичні підходи до визначення змісту банківської діяльності. *Ефективна економіка*. 2021. №10. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=727>
8. Владика Ю. П., Безугла Л. С., Турова Л. Л. Здобутки та нові виклики у діяльності системно важливих банків в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 42. С. 285-291.
9. Гнатів О.А., Смага Л.М. Перспективи розвитку і вдосконалення ринку банківських послуг в Україні. *Вісник університету банківської справи*. 2020. №3 (24). С.47-52.
10. Данік Н., Торлопов А. Вплив цифрової трансформації на банківський

сектор України. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. Vol. 3, No. 3, 2024, pp. 95-103.

11. Давидкова Н.М. Концепція регулювання ринку банківських послуг в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2022. №1. С.115-118.

12. Драчук Ю.З. Особливості сучасного стану та розвитку вітчизняного ринку банківських послуг. *Міжнародний науковий журнал*. 2019. №6.Т.3. С.127-129.

13. Д'яконова І.І. Пошук стратегії розвитку банківської системи України в умовах глобалізації фінансових ринків. *Вісник Національного банку України*. 2020. №2. С. 26-31.

14. Д'яконова І.І., Мордань Є.Ю. Адаптивність банківської системи та її прояв у динаміці економічного розвитку України. *Вісник Сумського державного університету: Серія «Економіка»*. 2021. № 4. С. 118-126.

15. Жаворонок А.В., Вікнянська А.О., Савчук Д.Г. Вплив комісійних надходжень на формування доходів комерційного банку. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50-2. С. 117-124.

16. Зайцева Л. О. Банківська система України: стан, проблеми розвитку. *Бізнес Інформ: економіка, фінанси, грошовий обіг і кредит*. 2018. № 1. С. 280-285.

17. Коваленко В. В. Науково-методичні підходи до діагностики фінансового стану банків. *Ефективна економіка*. 2020. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/8.pdf

18. Колобов Ю. В. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. *Вісник університету банківської справи Національного банку України*. 2023. №3(12). С. 163-169

19. Костюк В. А., Стеренчук М. М. Управління доходами і витратами банку. *Приазовський економічний вісник*. 2020. № 6 (23). С. 230-233.

20. Ксьондз С.М., Степанишена А.П. Сучасний стан банківської системи України. *Економіка і суспільство*. 2023. №7. С. 761-766.

21. Марценюк О. В., Руда О. Л., Буяльська В. М. Тенденції ринку

банківських послуг в умовах воєнного стану та у післявоєнному відновленні України. *Агросвіт*. 2024. № 6. С. 134-142.

22. Матвійчук Н., Теслюк С. Основні тенденції розвитку банківських інновацій в Україні. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. №1. С. 79-87

23. Міщенко В. І., Науменкова С. В. Вдосконалення механізмів управління операційними ризиками банку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал*. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2022. № 25(53). С. 102-109.

24. Правдиківська І.І., Дорошенко Н.О. Вплив війни на банківську систему України. *Молодий вчений*. 2022. № 9 (109). С. 150–153. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5583>

25. Прокопенко Н.С., Мирончук В.М., Шепель І.В. Принципи функціонування банківської системи в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип.№41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33>

26. Польова О.Л., Кісик А. О. Сучасні тенденції на ринку банківських послуг в Україні. *Економіка та держава*. 2024. №10. С.22-27.

27. Правдиківська І. І., Дорошенко Н. О. Вплив війни на банківську систему України. *«Молодий вчений»*. 2022. № 9 (109). С. 150-153.

28. Примостка О.О. Стратегії розвитку банківської системи України. *Бізнесінформ*. 2020. №6. С.204-209.

29. Рибалко А. С., Зайцев О. В. Сучасні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи. *Економіка та суспільство*. 2020. №21. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/37/36>

30. Руда О. Л. Банківський нагляд та його вплив на банківську систему України. *Агросвіт*. 2022. № 5-6. С. 15-23.

31. Сисоєнко І., Карлюка Д. Аналіз основних фінансових показників діяльності банків України. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 23. С. 132-137.

32. Скоморовський В. Б., Яновер М. Е. Нормативно-правові засади банківської діяльності в Україні. *Legal Bulletin*. 2024. №14. С. 44–50.

33. Скоропад І., Заверуха І. Сучасний стан банківської сфери роздрібного бізнесу в Україні та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. №65. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-102>
34. Сочка К., Лоскоріх Г., Макарович В. Функціонування банківської системи України в умовах воєнного стану: фінансовий та податковий аспекти. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2024. Вип. 7. С. 251-264.
35. Тарасенко А.В. Роль фінансових установ у забезпеченні сталого розвитку України. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-424>
36. Федішин М. П., Чеботар О. С. Фінансова стійкість комерційного банку як необхідна умова його ефективного функціонування. *Гроші, фінанси і кредит*. 2023. Вип. 70. С. 165-170.
37. Халімон Т. М. Принципи (засади) організації та здійснення банківської діяльності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 4(25). Т 3.С.21-29
38. Цветков А. М. Поняття та сутність банківської діяльності в умовах євроінтеграції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №1. С. 478-481.
39. Циганюк Д. Л. Аналіз фінансового стану банківського сектору України. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2020. № 1. С. 155-162.
40. Офіційний сайт Національного <https://bank.gov.ua/>